सत्यमेव जयते

महाराष्ट्र शासन

कार्यक्रम अंदाजपत्रक
२०२१-२०२२

वित्त विभाग
(संचालनालय, लेखा व कोषागारे)

(प्रकाशन क्रमांक २)

*

शासकीय मध्यवर्ती मुद्रणालय, मुंबई
२०२१

कार्यक्रम अंदाजपत्रक

२०२१ – २०२२

वित्त विभाग

(संचालनालय, लेखा व कोषागारे)

(प्रकाशन क्रमांक २)

वित्त विभागाने तयार केलेल्या कार्यक्रम अंदाजपत्रकाची यादी

कार्यक्रम अंदाजपत्रकाचा क्रमांक	कार्यक्रम अंदाजपत्रकाचे नाव
१	वित्त विभाग, मंत्रालय.
२	**संचालनालय, लेखा व कोषागारे.**
३	विक्रीकर.
४	अल्पबचत व लॉटरी.
५	विमा.
६	स्थानिक निधी लेखा परीक्षा.

अनुक्रमाणिका

तपशील	पृष्ठ क्रमांक
(I) संचालनालय, लेखा व कोषागारे - प्रस्तावना	६
महाराष्ट्र वित्त व लेखा सेवेमधील महिला कर्मचाऱ्यांचा तपशील	९
संचालनालय, लेखा व कोषागारे यांचा रचनात्मक तक्ता	१०
अर्थसंकल्पीय तरतुद दर्शविणारा तक्ता	१२
संचालनालय, लेखा व कोषागारे यांचेकरीता अर्थसंकल्पीय तरतुद - तक्ता क्रमांक १	१३
(II) संचालनालय, लेखा व कोषागारे यांचे संगणकीकरण	१४
संचालनालय, लेखा व कोषागारे यांनी विकसित केलेल्या विविध संगणक प्रणालींचे क्रमवार विवरणपत्र	२३
(III) संचालनालय, लेखा व कोषागारे यांचे अन्य कामकाज	
(१) भांडार पडताळणी	२५
तक्ता क्रमांक १	२६
(२) दक्षता शाखा	२९
तक्ता क्रमांक १	२९
(३) राज्य शासकीय कर्मचाऱ्यांची गट विमा योजना, १९८२	३२
तक्ता	३३
(४) वेतन पडताळणी पथक	३६
(५) व्हर्च्युअल ट्रेझरी (Government Receipt Accounting System)	३८
(६) प्रशिक्षण शाखेचे कामकाज	४२
प्रशिक्षण वर्गांकरीता अर्थसंकल्पीय तरतुद - तक्ता क्रमांक १	४८
(७) राष्ट्रीय निवृत्तीवेतन योजना	४९
राज्य अभिलेख देखभाल अभिकरण करीता अर्थसंकल्पीय तरतुद - तक्ता क्र. १	६०
(८) राज्य शासनाच्या निवृत्तीवेतनधारकांच्या मासिक निवृत्तीवेतनाचे प्रदान	६१
एकुण निवृत्तीवेतनधारक - तक्ता क्रमांक १	६३
एकुण निवृत्तीवेतनधारक - तक्ता क्रमांक २	६३

(९) अन्य कार्यालय शाखेच्या कामकाजाबाबतची माहिती.	६४
(IV) अधिदान व लेखा कार्यालय यांची माहिती.	६६
अधिदान व लेखा कार्यालयाकरीता अर्थसंकल्पीय तरतुद - तक्ता क्रमांक १	६९
अधिदान व लेखा कार्यालयाचे कामकाज - तक्ता क्रमांक २	७०
(V) कोषागार कार्यालयांची माहिती.	७२
कोषागार कार्यालयांकरीता अर्थसंकल्पीय तरतुद - तक्ता क्रमांक १	७४
कोषागार कार्यालयांचे कामकाज - तक्ता क्रमांक २	७५

(I) संचालनालय, लेखा व कोषागारे

प्रस्तावना :-

लेखा व कोषागारे संचालनालयाची स्थापना दिनांक १ जानेवारी, १९६२ रोजी करण्यात आली. या संचालनालयाच्या स्थापनेमुळे पूर्वी वित्त विभागाच्या थेट नियंत्रणाखाली असलेली कोषागारे, स्थानिक निधी लेखापरीक्षा, लेखा अधिकारी (प्रशिक्षण), भांडार पडताळणी व दक्षता पथके यांच्याकडील लेखाविषयक कामे संचालनालयाच्या नियंत्रणाखाली आणण्यात आली. निरनिराळया शासकीय विभागांमधील लेखाविषयक कामांशी संबंधित अशी राजपत्रित तसेच अराजपत्रित पदे एकत्र आणता येतील असे शासनाचे एकरूप लेखा सेवा स्थापन करण्याचे या मागील उद्दिष्ट होते. कारण निरनिराळया विभागांमधील लेखाविषयक कामे करणा-या पर्यवेक्षी कर्मचा-यांची वेतनश्रेणी, कामाचे स्वरूप व अर्हता याबाबतीत एकरूपता नव्हती. शिवाय, अशा एकरुप लेखा सेवेच्या अभावी निरनिराळया शासकीय विभागातील लेखाविषयक व वित्तीय कामे करणा-या पदधारकांना पुढील बढतीची संधी मिळत नव्हती. तसेच अर्हताप्राप्त लेखा अधिका-यांची उणीव असल्यामुळे वेगवेगळ्या शासकीय विभागांना आपले लेखाविषयक काम योग्य प्रकारे करणे अतिशय कठीण होते.

यासाठी शासनाने १ फेब्रुवारी, १९६५ पासून महाराष्ट्र वित्त व लेखा सेवेची स्थापना केली. यामध्ये निरनिराळया शासकीय विभागांमधील लेखाविषयक कामे करणा-या सर्व राजपत्रित व अराजपत्रित पर्यवेक्षी पदांचा समावेश करण्यात आला. यामुळे केवळ निरनिराळया शासकीय विभागांमध्येच नव्हे तर महामंडळ, प्रकल्प, विद्यापीठे, मंडळे, जिल्हा परिषदा, वाणिज्यिक विभाग, स्थानिक निधी लेखापरीक्षा कार्यालय इत्यादींमध्ये देखील लेखाविषयक व वित्तीय जबाबदारीची कामे करण्यासाठी पुरेशी अर्हता व अनुभव असलेले प्रशिक्षित कर्मचारी उपलब्ध होऊ शकतात. तसेच यामुळे कर्मचा-यांना सर्वांगीण अनुभव मिळण्याच्या दृष्टीने त्यांची अदलाबदल करण्याची सोय उपलब्ध होते. १ फेब्रुवारी, १९६५ रोजी या सेवेमध्ये एकूण ३७५ कर्मचारी होते. ही संख्या दिनांक १ जानेवारी, २०२१ रोजी २९८९ इतकी झालेली आहे.

संचालक, लेखा व कोषागारे हे विभागप्रमुख आहेत. संचालनालयाचे मुख्यालय मुंबई येथे असून खालील कार्यालये, लेखा व कोषागारे संचालनालयाच्या प्रशासनिक नियंत्रणाखाली आहेत.

१) कोकण, पुणे, नाशिक, औरंगाबाद, अमरावती व नागपुर येथील विभागीय सह संचालक कार्यालये.

२) राज्यातील सर्व जिल्हा कोषागारे व उपकोषागारे.

३) अधिदान व लेखा कार्यालय, मुंबई.

४) व्हर्च्युअल ट्रेझरी, मुंबई.

५) राज्य अभिलेख देखभाल अभिकरण, मुंबई.

६) मुंबई/पुणे/नागपुर/औरंगाबाद/अमरावती/नाशिक येथील लेखा प्रशिक्षण केंद्रे.

७) वेतन पडताळणी पथके.

८) भांडार पडताळणी पथके.

संचालक, लेखा व कोषागारे हे विभागप्रमुख असून त्यांचे मुख्यालय मुंबई येथे आहे. मुख्यालयात सहसंचालक, उपसंचालक व सहाय्यक संचालक व पुणे, नाशिक, औरंगाबाद, नागपूर, अमरावती व कोकण येथील सहा प्रादेशिक सहसंचालक यांचे संचालकांना त्यांचे कामात सहाय्य होते. पुणे, नाशिक, औरंगाबाद, अमरावती, कोकण व नागपूर येथील विभागीय सहसंचालक हे आपापल्या विभागातील कोषागारे व उपकोषागार कार्यालयांच्या दैनंदिन कामकाजावर नियंत्रण ठेवतात. अधिदान व लेखा अधिकारी, मुंबई हे सहसंचालक दर्जाचे अधिकारी असून फोर्ट व वांद्रे या अधिदान व लेखा कार्यालयाच्या शाखांमध्ये चालणाऱ्या दैनंदिन कामकाजावर नियंत्रण ठेवतात. हे सर्व अधिकारी मा. संचालकांच्या प्रशासकीय नियंत्रणाखाली आपली कामे पार पाडतात.

विभागप्रमुख या नात्याने संचालक हे आपल्या प्रशासकीय नियंत्रणाधीन कार्यालयांचे व्यवस्थापन, पर्यवेक्षण व कार्यक्षम कामकाज यासाठी जबाबदार असतात. त्याखेरीज कोषागारविषयक कामकाज, महाराष्ट्र कोषागार नियम, महाराष्ट्र वित्त व लेखा सेवा यासाठी सेवाप्रवेश नियम,

लेखाविषयक विभागीय परीक्षांसाठीचे नियम, पाठ्यक्रम यात होणा-या सुधारणा लागु करणे, लेखा विषयक कर्मचा-यांचे प्रशिक्षण, ३४ कोषागारे व ३२३ उपकोषागारे यांची प्रशासकीय तपासणी, विविध शासकीय विभाग व कार्यालये यांना लेखा व वित्त विषयक बाबींच्या संबंधात सल्ला देणे यांसारखी कामेसुध्दा संचालकांना पार पाडावी लागतात. भांडार पडताळणी शाखा तसेच वेतन पडताळणी शाखासुध्दा त्यांच्या नियंत्रणाखाली काम करते.

(अ) महाराष्ट्र वित्त व लेखा सेवेमध्ये खालीलप्रमाणे मंजुर पदे आहेत.

अ.क्र.	संवर्ग	संचालनालय व अधिनस्त कार्यालये	जिल्हा परिषद	अन्य विभाग कार्यालये व इतर संस्था	एकुण पदे
१	संचालक	१	०	२४	२५
२	सह संचालक	१२	०	५०	६२
३	उप संचालक	४७	३४	५१	१३२
४	सहा. संचालक	९८	३४	१८६	३१८
५	लेखा अधिकारी	२१६	६८	७४२	१०२६
६	सहा. लेखा अधिकारी (माहे डिसेंबर २०२० अखेर)	३८०	०	१०४६	१४२६
एकुण		**७५४**	**१३६**	**२०९९**	**२९८९**

(ब) गट क आणि गट ड ची (दिनांक ३०.०९.२०२० अखेर) खालीलप्रमाणे पदे मंजुर आहेत :-

संचालनालय, लेखा व कोषागारे, विभागीय सह संचालक, लेखा व कोषागारे, अधिदान व लेखा कार्यालय, राष्ट्रीय निवृत्तीवेतनासाठी राज्य अभिलेख देखभाल अभिकरण कार्यालय, व्हर्च्युअल ट्रेझरी, राज्यातील सर्व कोषागारे व उपकोषागारे येथील पदांची संख्या खालीलप्रमाणे आहे.

गट “क” कर्मचारी संख्या :- ३२५२

गट “ड” कर्मचारी संख्या :- ६०७

महाराष्ट्र वित्त व लेखा सेवेतील महिला कर्मचाऱ्यांचा तपशील.

सन १९९४ मध्ये महिला धोरण तयार करण्यात आले, असे धोरण करणारे महाराष्ट्र हे आपल्या भारत देशातील पहिले राज्य आहे.

संचालनालय, लेखा व कोषागारे मधील महिला धोरण २००१ अनुसार केलेल्या कार्यवाहीबाबतचा तक्ता :-

अ.क्र.	संवर्ग	वर्ष (वर्ष अखेर)	एकूण कर्मचारी. (वर्ष अखेर)	पुरुष कर्मचाऱ्यांची संख्या (वर्ष अखेर)	महिला कर्मचारी			अल्पवयीन मुलीशी विवाह केलेल्या प्रकरणांची संख्या	हुंडाप्रतिबंधक कायद्या नुसार उद्भवलेल्या प्रकरणांची संख्या	महिलांच्या लैंगीक छळाबाबत केलेली कार्यवाही / संख्या
					नेमणूका (वर्षभरात)	पदोन्नत्या (वर्षभरात)	एकुण संख्या (४-५)			
१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११
१	गट अ	सन २०१९-२०२०	३९७	३२६	०	०	७१	०	०	०
		सन २०२०-२०२१	३९७	३२६	०	०	७१	०	०	०
२	गट ब राप-लेखाधिकारी	सन २०१९-२०२०	६८९	४४८	०	०	२४१	०	०	०
		सन २०२०-२०२१	६८९	४४८	०	०	२४१	०	०	०
३	गट ब राप-सलेअ	सन २०१९-२०२०	१२६२	९२८	३१	८	३३४	०	०	०
		सन २०२०-२०२१ (माहे डिसेंबर २०२० अखेर)	१२२३	९०२	०	०	३२१	०	०	०
४	गट क	सन २०१९-२०२०	२३६१	१६१२	४४	२३	७४९	०	०	०
		सन २०२०-२०२१	२४९६	१७०२	९८	१८	७९४	०	०	०
५	गट ड	सन २०१९-२०२०	४३२	३४७	३	४	८५	०	०	०
		सन २०२०-२०२१	४०९	३१९	४	३	९०	०	०	०
एकुण		सन **२०१९-२०२०**	**५१४१**	**३६६१**	**७८**	**३५**	**१४८०**	**०**	**०**	**०**
		सन **२०२०-२०२१**	**५२१४**	**३६९७**	**१०२**	**२१**	**१५१७**	**०**	**०**	**०**

टिप :- उपरोक्त तक्त्यात दर्शविलेली आकडेवारी ही संचालनालयाच्या अधिनस्त असलेली सर्व विभागीय कार्यालये, अधिदान व लेखा कार्यालय, राज्य अभिलेख देखभाल अभिकरण कार्यालय तसेच संचालनालयाच्या अधिनस्त असलेल्या शाखांकडून प्राप्त झालेल्या आकडेवारीनुसार दर्शविण्यात आली आहे.

संचालनालय, लेखा व कोषागारे कार्यालयातील रचनात्मक तक्ता

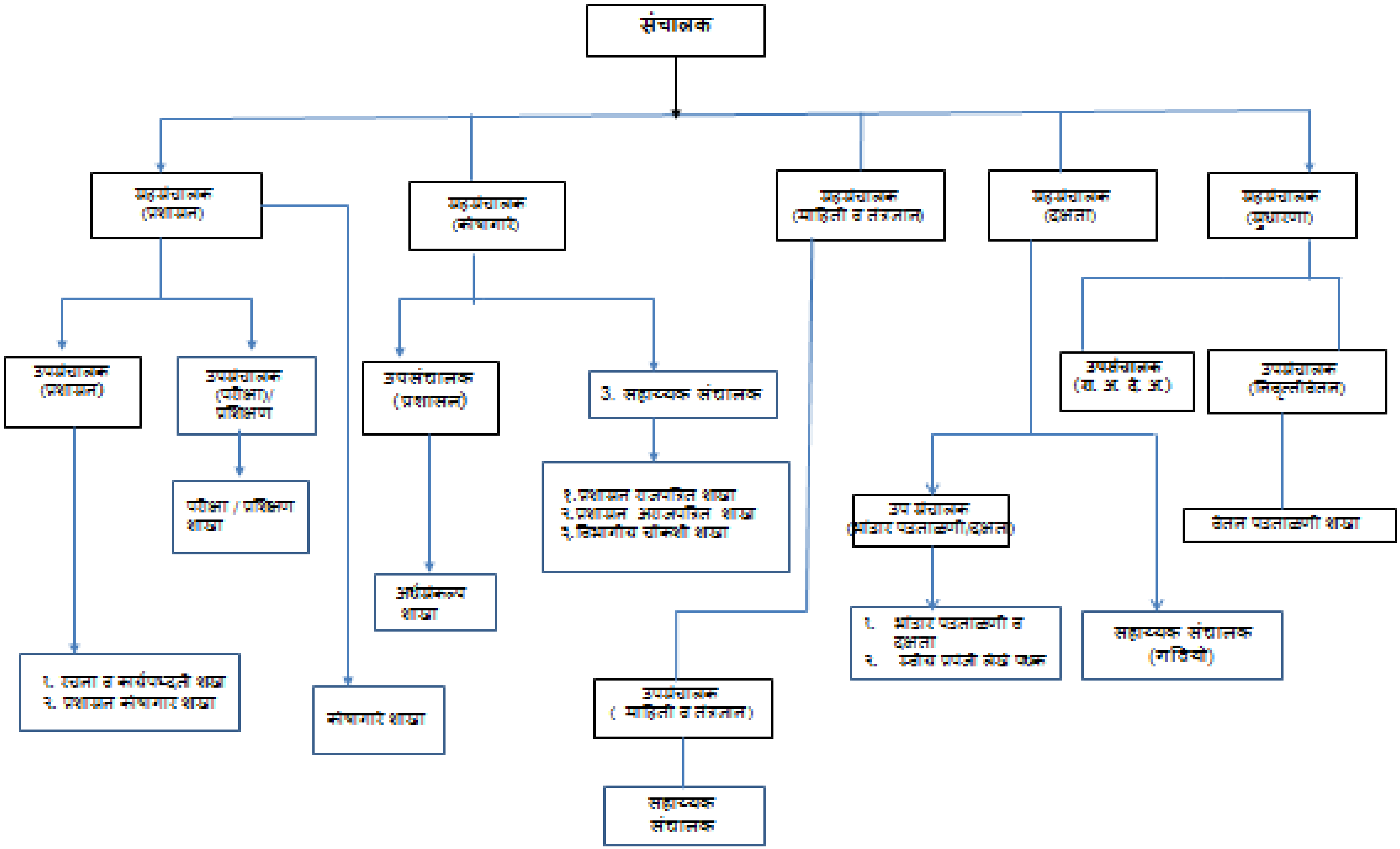

जिल्हा व तालूका स्तरावरील रचनात्मक तक्ता

सह संचालक, लेखा व कोषागारे, कोकण विभाग	सह संचालक, लेखा व कोषागारे, पुणे विभाग	सह संचालक, लेखा व कोषागारे, नाशिक विभाग	सह संचालक, लेखा व कोषागारे, औरगावाद विभाग	सह संचालक, लेखा व कोषागारे, अमरावती विभाग	सह संचालक लेखा व कोषागारे, नागपूर विभाग	अधिदान व लेखा अधिकारी, मुंबई.	राज्य अभिलेख देखभाल अभिकरण कार्यालय, मुंबई. (स्वतंत्र कार्यालय)	व्हर्च्युअल ट्रेझरी, मुंबई. (स्वतंत्र कार्यालय)
↓	↓	↓	↓	↓	↓	↓		
५ कोपागार कार्यालये	५ कोपागार कार्यालये	५ कोपागार कार्यालये	८ कोपागार कार्यालये	५ कोपागार कार्यालये	६ कोषागार कार्यालये	वांद्रे आणि फोर्ट येथे प्रत्येकी १ या प्रमाणे २ कार्यालये		
↓	↓	↓	↓	↓	↓			
४५ उपकोषागार कार्यालये	५३ उपकोषागार कार्यालये	४९ उपकोषागार कार्यालये	६९ उपकोषागार कार्यालये	५० उपकोषागार कार्यालये	५८ उपकोषागार कार्यालये			

तीन वर्षांची अर्थसंकल्पीय तरतुद दर्शविणारा तक्ता.

(रुपये लाखांत)

अ. क्र.	कार्यक्रम		प्रत्यक्ष रकमा २०१९-२०२०			अर्थसंकल्प २०२०-२०२१			सुधारित अंदाज २०२०-२०२१			अर्थसंकल्प २०२१-२०२२		
			महसुली	भांडवली	एकुण	महसुली	भांडवली	एकुण	महसुली	भांडवली	एकुण	महसुली	भांडवली	एकुण
१	२		३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२	१३	१४
१	मागणी क्र. जी-५, २०५४ कोषागारे व लेखा व प्रशासन	भारित	०.००	०.००	०.००	२.००	०.००	२.००	१.५०	०.००	१.५०	२.००	०.००	२.००
		दत्तमत	२६३५०.६३	०.००	२६३५०.६३	३०८३८.८२	०.००	३०८३८.८२	२८३८६.६६	०.००	२८३८६.६६	३२१०५.१८	०.००	३२१०५.१८
	एकुण	**भारित**	**०.००**	**०.००**	**०.००**	**२.००**	**०.००**	**२.००**	**१.५०**	**०.००**	**१.५०**	**२.००**	**०.००**	**२.००**
		दत्तमत	**२६३५०.६३**	**०.००**	**२६३५०.६३**	**३०८३८.८२**	**०.००**	**३०८३८.८२**	**२८३८६.६६**	**०.००**	**२८३८६.६६**	**३२१०५.१८**	**०.००**	**३२१०५.१८**

विवरणपत्र "ब"

एकुण अर्थसंकल्पीय तरतुदींचा कार्यक्रमनिहाय तपशील.

(रुपये लाखांत)

अ.क्र	कार्यक्रम	प्रत्यक्ष रकमा २०१९-२०२०	अर्थसंकल्प २०२०-२०२१	सुधारित अंदाज २०२०-२०२१	अर्थसंकल्प २०२१-२०२२
१	२	३	४	५	६
	प्रधानशीर्ष २०५४ कोषागारे व लेखा प्रशासन				
१	०९५, लेखा व कोषागारे संचालनालय				
	भारित	०.००	२.००	१.५०	२.००
	दत्तमत	४७४१.५६	५३६०.६३	४९०३.७८	५७२५.२०
२	०९६ अधिदान व लेखा कार्यालये (अनिवार्य)	३६०८.३७	४३८१.५५	४३५३.६३	४५५७.३१
३	०९७ कोषागार आस्थापना (अनिवार्य)	१७२९०.७४	२००४२.७५	१८२१८.०४	२०७१९.७०
४	००३ प्रशिक्षण (अनिवार्य)	२३८.६०	२६८.५९	२३३.०५	२८५.३९
५	०९९ नवीन परिभाषित अंशदान निवृत्तीवेतन योजना यंत्रणा (अनिवार्य)	४७१.३६	७८५.३०	६७८.१६	८१७.५८
	एकुण भारित	**०.००**	**२.००**	**१.५०**	**२.००**
	एकुण दत्तमत	**२६३५०.६३**	**३०८३८.८२**	**२८३८६.६६**	**३२१०५.१८**

तक्ता क्रमांक १

संचालनालय, लेखा व कोषागारे करीता अर्थसंकल्पीय तरतुद

(रुपये लाखांत)

अ.क्र	कार्यक्रम	प्रत्यक्ष रकमा २०१९-२०२०	अर्थसंकल्प २०२०-२०२१	सुधारित अंदाज २०२०-२०२१	अर्थसंकल्प २०२१-२०२२
१	२	३	४	५	६
	(अ) कार्यांचे वर्गीकरण.				
	०९५ लेखा व कोषागारे संचालनालय				
	०९५ (००) (०१) लेखा व कोषागारे संचालनालय (अनिवार्य)				
	भारित	०.००	२.००	१.५०	२.००
	दत्तमत	२२६७.३१	२५५४.०५	२३३४.२२	२७२५.८२
	०९५ (००) (०२) भांडार पडताळणी व दक्षता पथक (अनिवार्य)	७२४.७७	८४१.०५	७६०.८१	८९७.७५
	०९५ (००) (०३) जि.प.मु.ले व वि.अ तसेच ले. अ यांचे वेतन व भत्ते (अनिवार्य)	१४६५.६९	१६६१.०८	१५०५.०१	१७७५.९६
	०९५ (००) (०५) संगणकीकरणावरील खर्च (अनिवार्य)	२८३.७९	३०४.४५	३०३.७४	३२५.६७
	एकुण भारित	**०.००**	**२.००**	**१.५०**	**२.००**
	एकुण दत्तमत	**४७४१.५६**	**५३६०.६३**	**४९०३.७८**	**५७२५.२०**
	(ब) उद्दिष्टनिहाय वर्गीकरण				
	वेतन	४६४७.८८	५२०२.१४	४८१६.८३	५५६६.२९
	मजुरी	०.११	०.१९	०.१९	०.२०
	अतिकालिक भत्ता	१.५२	२.९७	१.५०	३.१२
	दुरध्वनी, वीज व पाणी	१५.५९	२५.१५	१७.६१	२५.१६
	कंत्राटी सेवा	०.००	०.००	०.००	०.००
	देशांतर्गत प्रवासखर्च	२५.८५	६२.७५	२६.९९	६२.७५
	कार्यालयीन खर्च	४४.६४	५८.५०	३४.५३	५८.५०
	भाडेपट्टी व कर	२.१९	२.३०	२.३०	२.३०
	संगणक खर्च	०.०२	०.०३	०.०३	०.०३
	पेट्रोल, तेल व वंगण	२.८१	५.००	३.००	५.२५
	व्यावसायिक सेवा	०.९५	१.६०	०.८०	१.६०
	एकुण भारित	**०.००**	**२.००**	**१.५०**	**२.००**
	एकुण दत्तमत	**४७४१.५६**	**५३६०.६३**	**४९०३.७८**	**५७२५.२०**
	(क) **वित्त व्यवस्थेची साधने**				
	भारित	**०.००**	**२.००**	**१.५०**	**२.००**
	दत्तमत	**४७४१.५६**	**५३६०.६३**	**४९०३.७८**	**५७२५.२०**

(II) <u>संचालनालय, लेखा व कोषागारे कार्यालयाचे संगणकीकरण</u>.

राज्यातील कोषागार व उपकोषागारांचे मोठ्या प्रमाणावर संगणकीकरण करण्यात आले आहे. विविध संगणकीय आज्ञावलींचा उपयोग लेखे तयार करण्यासाठी व जतन करण्यासाठी तसेच वेतन व निवृत्तीवेतन प्रदान करण्यासाठी होतो.

१	कोषवाहिनी	लेखाशीर्षवार जमा व खर्चाचे मासिक लेखे अहवाल.
२	ट्रेझरीनेट	कोषागारांत संगणकीय पद्धतीने देयके पारित करणे व लेखे तयार करण्यासाठीची प्रणाली.
३	बीम्स	अर्थसंकल्पीय अंदाज, मंजुर अनुदानाचे वितरण आणि करण्यात आलेला खर्च प्राधिकृत करण्यासाठी.
४	ग्रास	इ-पेमेंट गेटवेद्वारे शासकीय महसुल जमा करणे.
५	अर्थवाहिनी	कोषागारातील जमा व खर्चाचे लेखे, मास्टर डाटा व ट्रेझरीनेट प्रणालीचे व्यवस्थापन व नियंत्रण करण्यासाठीची माहिती पेढी.
६	सेवार्थ	कर्मचाऱ्यांची आवश्यक माहिती नोंदवुन वेतन देयके तयार करणे आणि कर्मचाऱ्याच्या खात्यात वेतन थेट जमा करण्याकरीता.
७.	निवृत्तीवेतनवाहिनी	निवृत्तीवेतनधारकांच्या बँक खात्यात निवृत्तीवेतनाची रक्कम थेट आणि विहित वेळेत जमा करण्याकरीता.
८	राष्ट्रीय निवृत्तीवेतन योजना आज्ञावाली	राष्ट्रीय निवृत्तीवेतन योजनेखालील कर्मचाऱ्यांचे लेखांकन, वार्षिक लेखा ठेवणे, परतावे, वार्षिक लेखाचिठ्ठी तयार करण्याकरीता.
९	कर्ज व अग्रिमे	शासकीय कर्मचा-यांना कर्ज आणि अग्रिमे प्रदान करण्याची प्रक्रिया.
१०	गट ड - भ.नि.नि	राज्य शासकीय गट ड कर्मचा-यांचे भविष्य निर्वाह निधीचे लेखे ठेवण्याकरीता प्रणाली.
११	वेतनिका	पडताळणी केलेल्या सेवापुस्तकांची विभागवार माहिती.
१२	बील पोर्टल	केंद्रीय सर्व्हरव्दारे वेतन देयक वगळता इतर सर्व देयके तयार करणे.
१३	जीएसटी ग्रास पोर्टल	राज्य वस्तु व सेवा कराच्या रकमेचे लेखांकन व ताळमेळ करणे.

१. **कोषवाहिनी** :- स्थानिक कोषागारात तयार झालेल्या लेख्यासंबंधातील माहिती दर्शविण्याकरिता ही प्रणाली राष्ट्रीय सूचना केंद्र, पुणे यांनी विकसित केली आहे. हे संकेतस्थळ सर्व इंटरनेट धारकांसाठी खुले आहे. या पोर्टलवर कोषागारातील प्रदाने, योजनानिहाय जमा व खर्च, प्रलंबित देयके इत्यादी तपशिल उपलब्ध करुन देण्यात आला आहे. महालेखापाल मुंबई व नागपुर यांचेकरीता वेतन व निवृत्तीवेतनासंबंधीचा डेटा डाऊनलोड करण्याच्या अनुषंगाने दोन्ही महालेखापाल

कार्यालयांची जोडणी/एकात्मिकरण कोषवाहिनीमध्ये करण्यात आली आहे. तसेच अंतिम मंजूर निवृत्तीवेतन प्रकरणांचा डेटा कोषवाहिनीवर अपलोड करण्याची सुविधा महालेखापाल कार्यालयास उपलब्ध करुन दिल्याने राज्यातील सर्व कोषागार कार्यालयांमध्ये सदर डेटा उपलब्ध होत आहे. त्याचप्रमाणे अर्थवाहिनीवरील VLC डेटा डाऊनलोड करण्याकरीता महालेखापाल कार्यालयास Login उपलब्ध करुन देण्यात आले आहे. राज्य शासनाने सर्व शासकीय विभाग/कार्यालये यांस निवृत्तीवेतन प्रकरणे तयार करण्याकरीता Online सुविधा उपलब्ध करुन दिली आहे.

या संकेतस्थळाचा URL https://koshwahini.mahakosh.gov.in हा आहे.

२. **ट्रेझरीनेट** :- ट्रेझरीनेट प्रणाली ही राष्ट्रीय सूचना केंद्र, पुणे यांनी विकसित केलेली कोषागाराच्या लेखांकनासंबंधातील प्रमुख प्रणाली आहे. ही प्रणाली नियमाधारीत असुन याद्वारे नवीन अभिकर्त्यांचा समावेश करणे /तयार करणे आणि विविध अभिकर्त्यांना कार्ये निश्चित करता येतात. आवश्यक माहिती मिळविण्याकरिता आणि ती प्रसारित करण्याकरिता ही प्रणाली अन्य प्रणालीमध्ये समाविष्ट होऊ शकते. सद्यस्थितीत ट्रेझरीनेट प्रणाली सेंट्रल सर्व्हरवर प्रस्थापित करण्यात आली असून त्यावर ३२३ उपकोषागार कार्यालये व ३५ जिल्हा कोषागार कार्यालये (अधिदान व लेखा कार्यालय, मुंबईसह) थेट कार्यरत आहेत.

आहरण व संवितरण अधिकाऱ्यांकडून प्राप्त झालेल्या देयकांची पोच ट्रेझरी नेटद्वारे देण्यात येते. कोषागारामध्ये विविध टप्प्यांवर ऑनलाईन पद्धतीने देयकांचे लेखापरीक्षण करुन मंजुर करण्यात येतात व रकमेचे प्रदान थेट आहरण व संवितरण अधिकारी/कर्मचारी/निवृत्तीवेतनधारक/त्रयस्थ अदाता यांच्या बँक खात्यामध्ये इलेक्ट्रॉनिक पद्धतीने SBI_CMP आणि e-Kuber (अधिदान व लेखा कार्यालयाकरीता) या दोन पोर्टलव्दारे करण्यात येतात. अपवादात्मक परिस्थितीमध्ये धनादेश निर्गमित करण्यासाठी, धनादेश निर्गमित करण्याची पद्धत चालू ठेवण्यात आली आहे. बँकेकडून इलेक्ट्रॉनिक्स स्क्रोल्स प्राप्त केले जातात आणि जमेची माहिती प्रणालीमध्ये समाविष्ट होते.

अर्थवाहिनी पोर्टलमध्ये सर्व कोषागारांतुन ट्रेझरीनेट प्रणालीमधुन माहिती जमा केली जाते आणि त्यामुळे विविध लेखाशीर्षांखालील जमा आणि खर्चांच्या रकमेची एकत्रित स्थिती दर्शविणे शक्य

होते. तसेच महालेखापालांना सर्व जमा व खर्च व्यवहाराची/प्रमाणकांची माहिती उपलब्ध करुन देण्यात येते.

भविष्यामध्ये शासकीय जमा-खर्चाचे लेखे संगणकीय प्रणालीव्दारे तयार करुन ऑनलाईन पद्धतीने महालेखापाल कार्यालयांना उपलब्ध करुन देण्याबाबत प्रणालींचे विकसन व नियोजन करण्यास प्राधान्य देण्यात आले आहे. त्याचप्रमाणे भविष्यामध्ये e-bill ही संकल्पना लागू करुन, त्याव्दारे आहरण व संवितरण अधिकारी यांच्यामार्फत सादर करण्यात येणाऱ्या e-bill चे कोषागार व उपकोषागार कार्यालयांमध्ये नियमानुसार प्रणालीव्दारे संस्करण ऑनलाईन पद्धतीने पूर्ण करण्यात येणार आहे. त्याचप्रमाणे e-bill व्दारे प्राप्त होणाऱ्या सर्व देयकांचे प्रदान व लेखांकन ऑनलाईन पद्धतीने पूर्ण करुन, त्याबाबतचे लेखे ऑनलाईन पद्धतीने प्रमाणके व e-vouchers सह मासिक लेख्यांसोबत महालेखापाल कार्यालय यांना सादर करण्यात येतील.

३. **बीम्स** :- अर्थसंकल्पीय अंदाज, अनुदानाचे वितरण आणि खर्च करण्यात आलेले अनुदान प्राधिकृत करण्यासाठी ही संगणकीय प्रणाली आहे. यामध्ये विविध टप्प्यांवरील निधीचे हस्तांतरण जसे वाटप, वितरण, पुनर्विनियोजन, आहरण, अनुदान परत करणे इत्यादी कार्ये करण्यात येतात. विधानमंडळामध्ये मंजूर करण्यात आलेल्या अर्थसंकल्पाचा समावेश असलेली ई-बजेट फाईल या प्रणालीमध्ये अपलोड करण्यात येते. ही फाईल वित्त विभागातील अर्थसंकल्प शाखेमार्फत अन्य विभागांना अनुदान वितरित करण्यासाठी उपलब्ध होते. शासनाच्या सर्व विभागांना मागणी क्रमांक निहाय प्राप्त झालेले, वाटप झालेले व शिल्लक राहिलेले अनुदान पाहणे शक्य होते. खर्चाच्या प्राधिकारासंबंधातील विकल्प हा आहरण व संवितरण अधिका-यांकडे उपलब्ध आहे. कोषागारामध्ये सादर होणा-या प्रत्येक देयकासोबत बीम्सद्वारे तयार झालेली प्राधिकारपत्रे जोडणे आवश्यक आहे. या प्राधिकारपत्रांमध्ये अर्थसंकल्प वर्गीकरण, ठोक रक्कम, वजाती, निव्वळ रक्कम, अदात्याचा तपशील इत्यादींचा अंर्तभाव आहे. बीम्स प्रणाली, सार्वजनिक बांधकाम विभाग व PFMS पोर्टल यांचे एकात्मिकरण करण्यात आले आहे, ज्यायोगे लाभार्थीच्या खात्यामध्ये प्रदान करणे शक्य होणार आहे. तसेच बीम्स प्रणाली माहिती तंत्रज्ञान विभागाच्या DBT पोर्टल यांचे एकात्मिकरण करण्यात आले आहे, ज्यायोगे लाभार्थी विद्यार्थ्याच्या खात्यात शिष्यवृत्तीची रक्कम थेट जमा करणे शक्य होईल. तसेच

जलसंपदा विभागाकरीता Virtual PLA प्रणाली बीम्सवर विकसित करण्यात आली असून कृष्णा खोरे महामंडळ, पुणे यांची सदर प्रणालीच्या Pilot Run साठी निवड करण्यात आली आहे.

या संकेतस्थळाचा URL https://beams.mahakosh.gov.in हा आहे.

४. **ग्रास (गव्हर्नमेंट रिसीट अकाऊंट सिस्टीम) :-** महाराष्ट्र शासन, वित्त विभागाने प्रदाने इलेक्ट्रॉनिक पद्धतीने स्वीकारण्याचे निश्चित केले आहे. प्रचलित पद्धतीबरोबरच इ-पेमेंट ही महाराष्ट्र शासनाने देऊ केलेली पद्धत आहे. विभागाच्या सध्याच्या कार्यकारी आणि लेखा विभागाच्या कार्यपद्धतीवर कोणताही परिणाम न होऊ देता, महाराष्ट्र राज्याचे कर विविध बँकांच्या इंटरनेट पोर्टलवरुन ऑनलाईन पद्धतीने स्विकारण्याकरिता ही विकसित करण्यात आली आहे. या सुविधेचा वापर करण्याकरिता, अभिकर्त्याकडे शासनाच्या यादीवरील कोणत्याही बँकेचे नेट बँकिंग खाते असणे आवश्यक आहे.

५. **अर्थवाहिनी** :- अर्थवाहिनी ही कोषागारातील जमा व खर्चाचे लेखे, मास्टर डाटा व ट्रेझरीनेट प्रणालीचे व्यवस्थापन व नियंत्रण करण्यासाठीची माहिती पेढी आहे. या प्रणालीमार्फत कोषागारांमध्ये वापरात असलेल्या ट्रेझरीनेट प्रणालीवर व्यवस्थापन व नियंत्रण करण्यात येत असते. तसेच या प्रणालीमध्ये आवश्यक असलेला मास्टर डाटा ठेवण्यात आलेला असुन त्यामध्ये सुविधेप्रमाणे बदल केले जात असतात.

अर्थवाहिनी या प्रणालीतुन कोषागारनिहाय जमा व खर्चाचे महावार लेखांकन आकडेवारी डाऊनलोड करण्याकरीता महालेखापाल कार्यालयास लॉगइन ची सुविधा उपलब्ध करुन देण्यात आलेली आहे. कोषागारातून करावयाच्या प्रदानाकरीता डिजीटल स्वाक्षरीसह प्रदान प्राधिकारपत्र निर्गमित करणेकरिता A.G. मोड्युल विकसित करण्यात आले आहे.

६. **सेवार्थ** :- सेवार्थ ही सर्व शासकीय कर्मचा-यांकरीता वेतन अदा करण्याची प्रणाली आहे. शासनाने सर्व शासकीय कर्मचा-यांच्या वेतनाचे प्रदान या प्रणालीव्दारे करणे अनिवार्य केले आहे. सेवार्थ प्रणाली बीम्स, ट्रेझरीनेट, अर्थवाहिनी प्रणालीसोबत संलग्न करण्यात आलेली आहे. या प्रणाली मधील प्रमुख मोड्युल्स खालील प्रमाणे.

१. वेतन प्रणाली: - मुख्य कार्ये

१) अर्थसंकल्पीय योजना संकेतांक तसेच आहरण व संवितरण अधिकारी संकेतांक निहाय कार्यालयांची नोंदणी.

२) संबंधित प्रशासकीय विभागामार्फत पदांचे केंद्रीय वाटप.

३) प्रशासकीय विभागाव्दारे प्रत्येक कार्यालयाकरीता मंजुर पदांची नोंद करणे.

४) कर्मचा-यांची नोंदणी आणि युनिक एम्पलॉई आयडी (सेवार्थ आयडी/डिसीपीएस आयडी) देणे.

५) कर्मचाऱ्यांना अदा करण्यात येणारे भत्ते व त्यांच्या वेतनातील वजातींची नोंद करणे.

६) शासनाने दिलेल्या कर्ज व अग्रिमांची वसुली.

७) मासिक वेतन देयकातील बदलाचे विवरण पत्र तयार करणे व त्यानुसार मासिक वेतन देयक तयार करणे .

८) पुरवणी देयके तयार करणे.

९) कर्मचाऱ्यांकरीता त्यांचे वेतनाबाबतची माहिती.

१०) महालेखापाल कार्यालयास विविध अहवाल तसेच प्रशासकीय विभागांस मंजूर पदांचे, रिक्त व भरलेल्या पदांचे अहवाल पाहण्यासाठी सेवार्थ प्रणालीमध्ये लॉगइन उपलब्ध करुन दिले आहे.

७. **निवृत्तीवेतनवाहिनी** : - महाराष्ट्र राज्य शासकिय निवृत्तवेतनधारकांकरीता ही केंद्रीय वेब बेस्ड आज्ञावली आहे. या प्रणालीची मुख्य कार्ये खालील प्रमाणे:

१. कोषागारातील निवृत्तीवेतनधारकांची ओळख आणि निवृत्तीवेतनाच्या प्रथम प्रदानाच्या प्रक्रियेची (निवृत्तीवेतनाचे अशंराशीकृत मुल्य आणि मृत्यु-नि-सेवा उपदान यासह) ऑनलाईन पावती महालेखापाल कार्यालयाकडून प्राप्त होते.

२. मासिक निवृत्तीवेतन देयक आणि बदलाचे विवरणपत्र तयार होते.

३. वार्षिक हयातीचे दाखले जमा आणि अद्यावत करणे.

४. निवृत्तीवेतन प्रदान आदेशांचे कोषागारांतर्गत/महालेखापाल कार्यालयांतर्गत हस्तांतरण.

५. विहीत देयक नमुने.

६. निवृत्तीवेतनधारकांकरीता पेन्शनर्स कॉर्नर.

७. बाह्यप्रणालींशी संवाद.

निवृत्तीवेतन प्रणालीमध्ये माहिती भरण्याकरीता महालेखापाल कार्यालयातील अधिका-यांना लॉगइन उपलब्ध करुन दिले आहे. महालेखापाल कार्यालयातील अधिकारी प्रथम प्रदानाशी संबंधित तसेच निवृत्तीवेतनप्रणाली मधुन मागील सर्व मंजूर केलेल्या देयकांची पाहणी करु शकतील.

शासकीय कर्मचा-यांना निवृत्तीवेतन प्रकरण ऑनलाइन पध्दतीने तयार करण्यात आलेले पाहण्याकरीता सुविधा उपलब्ध करुन देण्यात आली आहे. ज्याची सद्यस्थितीत चाचणी चालु आहे. त्याच्या यशस्वीतेनंतर, माहिती पुन्हा भरण्याचे टाळण्याकरीता, संगणकीकृत माहिती महालेखापाल कार्यालयास उपलब्ध करुन दिली जाईल. निवृत्तीवेतन प्रणाली मधील संगणकीकृत माहिती त्यांच्या प्रणालीमध्ये हस्तांतरीत होण्याची शक्यता आजमावण्याकरीता तसेच ती त्यांच्या टप्प्यावर तपासण्याकरीता सदर माहिती दोन्ही महालेखापाल कार्यालयांना लवकरच उपलब्ध करुन दिली जाईल.

८. **राष्ट्रीय निवृत्तीवेतन योजना** :- दिनांक ०१/११/२००५ रोजी किंवा त्यानंतर राज्य शासनाच्या सेवेत नियुक्त झालेल्या कर्मचाऱ्यांना परिभाषित अंशदान निवृत्तीवेतन योजना लागु करण्यात आली होती. सदर योजनेचे समावेशन राष्ट्रीय निवृत्तीवेतन योजनेत करण्यात आले असुन दिनांक ०१.०४.२०१५ पासुन योजनेची अंमलबजावणी सुरु करण्यात आली आहे. यासाठी विकसित केलेल्या प्रणालीत पुढील सुविधा उपलब्ध करुन देण्यात आलेल्या आहेत. कर्मचाऱ्यांच्या नोंदणीसाठी आहरण व संवितरण

अधिकारी यांना नोंदणी फॉर्म तयार करणे व अंशदानाच्या वजातीबाबतची विवरणपत्रे तयार करणेबाबत सुविधा उपलब्ध करुन देण्यात आली आहे. तसेच कोषागार अधिकारी यांना राष्ट्रीय निवृत्तीवेतन योजना लागु असलेल्या कर्मचा-यांचे आहरण व संवितरण अधिकारी यांनी पाठविलेल्या नोंदणी अर्जास मान्यता देणे, कर्मचाऱ्यांच्या अंशदानाची देयकासोबत जोडलेल्या वजाती विवरणपत्रांचे लेखांकन करणे, रक्कम आहरित करणे, एकत्रित अंशदाने केंद्रीय अभिलेख देखभाल अभिकरणाकडुन व्यवहार क्रमांक घेऊन विश्वस्त बँकेकडे पाठविणे या सुविधा उपलब्ध करुन घेण्यात आलेल्या आहेत. याशिवाय सांख्यिकी तपशील दर्शविणारे जसे कोषागारनिहाय कर्मचारी संख्या, आहरण व संवितरण अधिकारी संख्या याबाबतचे अहवालही कोषागार अधिकारी यांना उपलब्ध करुन देण्यात आले आहेत.

या प्रणालीतुन परिभाषित अंशदान निवृत्तीवेतन योजनेचे मिसींग क्रेडीट (गहाळ रक्कम) भरणेबाबतची सुविधाही उपलब्ध करुन देण्यात आली आहे.

९. **शासकीय कर्मचाऱ्यांकरिता कर्जे व अग्रिम मोड्यूल** :- हे कोषागारे आणि मुख्य कार्यालयात कार्यान्वित करण्यात आले आहे. सर्व प्रकारच्या अग्रिमाकरिता संपूर्ण कार्यवाहीच्या प्रक्रियेचे ऑटोमेशन या प्रणालीद्वारे होते. ही प्रणाली पूर्णपणे सेवार्थशी संलग्न आहे. अग्रिमांच्या निश्चित केलेल्या हप्त्यांच्या वसुलीची कार्यवाही या प्रणालीमार्फत केली जाते. अग्रिमाची वसुली न होण्याच्या शक्यता कमी करणे हा या प्रणालीचा उद्देश आहे. या प्रणालीच्या सुरवातीपासून दोन्ही महालेखापाल कार्यालये यामध्ये समाविष्ट करण्यात आली आहेत. महालेखापाल कार्यालयातील प्रतिनिधी सुधारणेसंबंधातील आराखड्याचे प्रक्रियेसंदर्भाने या योजनेचे भाग असल्याबाबत शासन निर्णय निर्गमित करण्यात आला आहे.

या प्रणालीच्या संबंधातील विकासाची प्रक्रिया बहुतांशी पूर्ण झालेली आहे आणि एकमेकांच्या किंवा महालेखापाल, बँका इत्यादी भागधारकांसह संलग्नतेच्या टप्प्यावर आहे. हे साध्य करण्याकरिता दोन्ही महालेखापाल कार्यालयातील प्रतिनिधींशी याबाबत नियमितपणे चर्चा सुरु आहे.

१०. **गट ड कर्मचाऱ्यांचा भविष्य निर्वाह निधी** :- ही आज्ञावली महाराष्ट्र शासनाच्या गट-ड संवर्गातील कर्मचाऱ्यांच्या भविष्य निर्वाह निधीचे अभिलेख्यांच्या संगणकीकरणाच्या उद्दीष्टाने तयार करण्यात

आली आहे. ही आज्ञावली कार्यप्रवाहावर आधारित असून ती संपूर्णपणे सेवार्थशी संलग्न आहे. भविष्य निर्वाह निधीच्या अग्रिमाचे हस्तलिखित करण्यात येणाऱ्या प्रक्रियेचे ऑटोमेशन करणे हे या आज्ञावलीचे उद्दीष्ट आहे. भविष्य निर्वाह निधी अग्रिमाकरिता अर्ज आणि मंजूरी करिता ऑनलाईन सुविधा उपलब्ध करुन देण्यात आली आहे. महालेखापाल कार्यालयाकडून भविष्य निर्वाह निधीचा लेखा ठेवण्यात येत नसल्याने अर्थसंकल्पीय उद्दीष्टाकरिता महालेखापाल कार्यालयास इलेक्ट्रॉनिक डेटा उपलब्ध करुन दिला जाईल.

११. **वेतनिका** :- वेतनिका प्रणालीमध्ये कर्मचाऱ्यांची सुधारित वेतन आयोगानुसार वेतन निश्चिती करुन सदर वेतननिश्चितीची पडताळणी करण्यासाठी आहरण व संवितरण अधिकाऱ्यांकरीता प्रणाली विकसित करण्यात आली आहे.

संचालनालय, व सहा विभागीय सहसंचालक कार्यालयांमध्ये वेतन पडताळणी पथकाची स्थापना करण्यात आलेली आहे. या पथकाकडुन शासकीय कर्मचारी/अधिकारी यांच्या वेतननिश्चितीची पडताळणी करण्यासाठी सेवापुस्तकांची तपासणी करण्यात येते. शासकीय कार्यालयाकडुन तपासणीसाठी प्राप्त झालेल्या सेवापुस्तकांचा तपशील हा वेतनिका प्रणालीमध्ये नोंदविला जातो. शासकीय कार्यालये व शासकीय कर्मचारी/अधिकारी यांचे पडताळणीसाठी सादर झालेल्या पुस्तकांच्या स्थितीची माहिती करुन घेण्यासाठी प्रणालीमध्ये त्या त्या शासकीय कर्मचाऱ्याचा सेवार्थ आयडी नोंदविल्यास माहिती प्राप्त होते. विभागनिहाय किती सेवापुस्तके तपासणीसाठी उपलब्ध झाली आहेत व त्यांची पडताळणी स्थिती काय आहे याबाबतची माहिती या प्रणालीवर उपलब्ध होते. तसेच संबंधित कार्यालय व कर्मचारी यांनादेखील याबाबतची स्थिती पाहता येते.

१२. **बील पोर्टल** :- बील पोर्टल ही आहरण व संवितरण अधिकाऱ्यांनी सर्व प्रकारची देयके इलेक्ट्रॉनिक फॉर्मेट मध्ये तयार करण्याकरिता नावीन्यपूर्ण आज्ञावली आहे. वेतन आणि निवृत्तीवेतन देयके वगळता, इतर सर्व २१ प्रकारची देयके या प्रणालीमधून तयार करण्यात येतील. बील पोर्टल हा बीम्स प्रणालीचा अंतर्गत भाग आहे.

बील पोर्टलमधून देयक तयार करण्याकरिता आहरण व संवितरण अधिकारी यांना लॉग-इन करणे आवश्यक आहे. बहुतांश माहिती ही मास्टर डेटा फाईल म्हणून घेण्यात येत असते ज्याद्वारे देयके तयार करण्यात येतात. अर्थसंकल्पीय अनुदानावरही या प्रणालीद्वारे लक्ष ठेवण्यात येत असते. हे देयक व अनुदान प्राधिकारपत्र असे एकत्रित असलेले देयक आहे. प्रथमत: ही प्रणाली देयकांची छापिल प्रत उपलब्ध करुन देईल जी आहरण व संवितरण अधिकारी यांनी कोषागारात सादर करावयाची आहे. तथापि देयकांची माहिती ही लेखा परीक्षणाकरिता कोषागारात आपोआप हस्तांतरित करण्यात येत असते. प्रत्येक मागणीची अचूकता निश्चित करण्याकरिता या प्रणालीमध्ये लेखा परीक्षणाच्या अधिकतम मुद्यांचा समावेश करण्यात आला आहे. राष्ट्रीय सूचना विज्ञान केंद्र, पुणे यांच्याकडून बील पोर्टल अंतर्गत e-bill ही संकल्पना नव्याने विकसित करण्यात आली असून सदर संकल्पना प्रायोगिक तत्वावर पुणे कोषागार कार्यालयातील दुरध्वनी व वीज देयके तयार करण्यासाठी वापरण्यात येत आहे. तसेच अधिकारी/कर्मचारी यांना त्यांची वैद्यकीय मागणी जसे वैद्यकीय देयक, प्रवासभत्ता प्रतिपूर्ती देयक, रजा प्रवास सवलत देयक, भविष्य निर्वाह निधी अग्रिम देयक यांसाठी मागणी तयार करुन त्यांचे आहरण व संवितरण करण्याची सुविधा बील पोर्टल प्रणालीवर उपलब्ध करुन देण्यात आली आहे.

प्रत्येक देयक ५ भागांमध्ये विभाजित करण्यात आले आहे.

१. लेख्याची माहिती
२. देयकाचा मुख्य गाभा
३. आहरण व संवितरण अधिकाऱ्यांनी प्रमाणित केलेली अदात्याची माहिती
४. कोषागार कार्यालयाचे अभिप्रायाकरिता जागा
५. महालेखापाल कार्यालयाचे अभिप्रायाकरिता जागा

देयकांची माहिती या पोर्टलवर कायमस्वरुपी साठविण्यात येईल आणि आवश्यकतेनुसार ती मागणीकर्त्यास उपलब्ध होईल.

१३. **जीएसटी ग्रास पोर्टल :-** केंद्र शासनाने वस्तु व सेवा कराची (GST) अंमलबजावणी दिनांक ०१.०७.२०१७ पासुन केली आहे. या अंतर्गत राज्य वस्तु व सेवा करांच्या (SGST) रकमेचे लेखांकन व ताळमेळ करण्यासाठी “जीएसटी-ग्रास” या नावाने स्वतंत्र प्रणाली विकसित केली आहे. त्यानुसार

राज्य वस्तु व सेवा करांच्या (SGST) रकमेचे लेखांकन व ताळमेळ "जीएसटी-ग्रास" या प्रणालीमार्फत करण्यात येत आहे. यासाठी केंद्र शासनाच्या Goods and Service Tax Network (GSTN) व भारतीय रिझर्व बँकेच्या e-kuber या दोन्ही प्रणालींशी "जीएसटी-ग्रास" या प्रणालीशी जुळवणी (Integration) करण्यात आली आहे. माहे जुलै २०१७ पासुन राज्य वस्तु व सेवा कराच्या (SGST) रकमांचा लेखा व्हर्च्युअल ट्रेझरीमार्फत महालेखापाल, मुंबई या कार्यालयास सादर केला जातो. भारतीय रिझर्व बँकेत ऑनलाईन MOE (Memorandum of Error) सादर करण्यासाठी व त्यांचे Resolution करण्यासाठी MOE Module चा विकास पूर्ण झालेला असून RBI च्या e-kuber प्रणालीशी चाचणी पूर्ण झाल्यानंतर सदर Module live केले जाईल.

संचालनालय, लेखा व कोषागारे यांनी विकसित केलेल्या विविध संगणक प्रणालींचे क्रमवार विवरणपत्र.

अ.क्र.	प्रणालीचे नाव	विकसित करणा-या संस्थेचे नाव	विकसनाची सुरुवात केल्याचा दिनांक	प्रत्यक्षात प्रणाली विकसन झाले ते वर्ष	विषय
१	ट्रेझरीनेट (पीएचपी + डिबी-२) सेंट्रल ट्रेझरी सर्व्हर	राष्ट्रीय सूचना केंद्र, पुणे	१९८९	२००७	कोषागाराचे कामकाज.
२	कोषवाहिनी (पीएचपी + डिबी-२)	राष्ट्रीय सूचना केंद्र, पुणे	२००७	२००७	एमआयएस पोर्टल
३	अर्थवाहिनी (पीएचपी + डिबी-२)	राष्ट्रीय सूचना केंद्र, पुणे	२००८	२००८	मास्टर डाटा पोर्टल
४	बीम्स (जावा + डिबी-२)	राष्ट्रीय सूचना केंद्र, पुणे	२००७	२००७	अर्थसंकल्प पोर्टल
५	सेवार्थ (जावा + डिबी-२)	टाटा कन्सलटंन्सी सर्विसेस (टी.सी.एस) (सद्यस्थितीत महाआयटी)	२०१०	२०१२	वेतन
६	निवृत्तीवेतन (निवृत्तीवेतनवाहिनी)	टाटा कन्सलटंन्सी सर्विसेस (टी.सी.एस) (सद्यस्थितीत महाआयटी)	२०१०	२०१२	निवृत्तीवेतन
७	शासकीय जमा लेखांकन पध्दती (ग्रास) (पीएचपी + डिबी-२)	राष्ट्रीय सूचना केंद्र, पुणे (सद्यस्थितीत महाआयटी)	२००९	२०१०	शासकीय जमा
८	कर्जे व अग्रीमे (जावा + डिबी-२)	टाटा कन्सलटंन्सी सर्विसेस (टी.सी.एस) (सद्यस्थितीत महाआयटी)	२०१३	२०१४	शासकीय कर्मचा-यांना अग्रिमे.

९	गट ड भविष्य निर्वाह निधी (जावा + डिबी-२)	टाटा कन्सलटंन्सी सर्विसेस (टी.सी.एस) (सद्यस्थितीत महाआयटी)	२०१३	२०१४	भविष्य निर्वाह निधी
१०	वेतनिका (पीएचपी + डिबी-२)	राष्ट्रीय सूचना केंद्र, पुणे	२०१३	२०१३	वेतन पडताळणी
११	कस्टमाईज्ड सेवार्थ (जावा + डिबी-२)	टाटा कन्सलटंन्सी सर्विसेस (टी.सी.एस)	२०१२	२०१३ पासून	अनुदानित संस्था / जिल्हा परिषदांच्या कर्मचा-यांचे वेतन
१२	बील पोर्टल (जावा + डिबी-२)	राष्ट्रीय सूचना केंद्र, पुणे	२०१४	२०१५	सर्व प्रकारची देयके तयार करणे.
१३	जीएसटी ग्रास पोर्टल (पीएचपी + डिबी-२)	राष्ट्रीय सूचना केंद्र, पुणे	जानेवारी २०१७	जुलै २०१७	राज्य वस्तु व सेवा कराच्या रकमेचे लेखांकन व ताळमेळ करणे.

(III) संचालनालय, लेखा व कोषागारे यांचे अन्य कामकाज

(१) भांडार पडताळणी

लोकलेखा समितीने १९४४-४५ च्या विनियोजन लेख्यावरील लेखा अहवाल व केलेल्या शिफारशीनुसार शासन निर्णय, वित्त विभाग, क्रमांक ९२८१/३३, दिनांक १६ ऑक्टोबर, १९५२ अन्वये वित्त विभागाचा एक भाग म्हणून स्वतंत्र भांडार पडताळणी शाखेची स्थापना करण्यात आली. त्यानंतर १ जानेवारी, १९६२ पासून स्थापना करण्यात आलेल्या लेखा व कोषागारे संचालनालयामध्ये वित्त विभागाची भांडार पडताळणी शाखा विलीन करण्यात आली. शासन निर्णय, वित्त विभाग क्रमांक डीएटी-१०६४/५८४/सी-१२, दिनांक १ फेब्रुवारी, १९६५ अन्वये महाराष्ट्र वित्त व लेखा सेवा दिनांक १ फेब्रुवारी, १९६५ रोजी स्थापन करण्यात आली आणि भांडार पडताळणी अधिकारी व भांडार निरीक्षक या पदाचा उक्त सेवेच्या अनुक्रमे गट-ब व गट-ब (अराजपत्रित) मध्ये अंतर्भाव करण्यात आला.

भांडार पडताळणी शाखेमार्फत शासनाच्या विविध विभागीय राजपत्रित कार्यालयांच्या ताब्यातील साठ्यांची व भांडारांची पडताळणी करण्याचा प्रमुख उद्देश साठ्यांची प्रत्यक्ष शिल्लक आणि पुस्तकी शिल्लक यांचा मेळ घेणे असा आहे. त्यासोबतच प्रत्यक्ष शिल्लक साठा पुस्तकात दर्शविलेल्या भांडार वर्णनाशी जुळतो किंवा नाही हेही तपासले जाते. वस्तुच्या/साठ्याच्या वापराचे प्रमाण जास्त आहे काय तसेच दर्शविण्यात आलेली तूट योग्य व समर्थनीय आहे काय ह्याचीही पडताळणी भांडार पडताळणी शाखेतील अधिकारी/ कर्मचारी करतात. साठा व भांडारे यांची खरेदी प्रक्रिया तसेच आवश्यकता ह्या बाबींची तपासणी ही या शाखेमार्फत होत असते. विशिष्ट कालावधीनंतर खराब होऊ शकणा-या आणि उपयोगात नसणा-या भांडाराच्या जादा साठ्याची विल्हेवाट इतर भांडाराकडे (आवश्यकता असेल तेथे) वर्ग करून लावता येईल काय याबाबत उपयुक्त सुचनाही केल्या जातात. थोडक्यात भांडारे व वस्तुंचे साठे यांचा योग्य व परिणामकारक वापर होण्याच्या दृष्टीने भांडार पडताळणी चिकित्सक दृष्टीने करण्यात येते.

भांडाराचे खालीलप्रमाणे वर्गीकरण करण्यात येते :-

शासन निर्णय वित्त विभाग क्र. संकीर्ण-१०११/प्र.क्र.२१/कोषा प्र-५, दिनांक २५ मार्च, **२०११.**

"अ" वर्ग (मोठी भांडारे)	ज्या भांडारातील वस्तुंच्या साठयांची किंमत रुपये ५०,००,०००/- किंवा त्याहुन अधिक आहे अशी भांडारे
"ब" वर्ग (मध्यम भांडारे)	ज्या भांडारातील वस्तुंच्या साठयांची किंमत रुपये ५,००,०००/- किंवा त्याहून अधिक परंतु रुपये ५०,००,०००/- पेक्षा कमी आहे अशी भांडारे.
"क" वर्ग (लहान भांडारे)	ज्या भांडारातील वस्तुंच्या साठयांची किंमत रु. १,००,०००/- पेक्षा जास्त परंतु रुपये ५,००,०००/- हून कमी आहे अशी भांडारे.

"अ", "ब" व "क" वर्गीकरणानुसार भांडाराच्या पडताळणीसाठी कालमर्यादा पुढे दर्शविल्याप्रमाणे आहे.

भांडाराचा प्रकार	**कालावधी**
"अ" वर्ग	३ वर्षांतुन एकदा
"ब" वर्ग	४ वर्षांतुन एकदा
"क" वर्ग	५ वर्षांतुन एकदा

प्रत्येक प्रकारच्या भांडाराच्या पडताळणीसाठी किती दिवस लागतील याबाबत स्पष्ट मानके नाहीत. ते भांडारातील साठ्यावर निर्भर असते. भांडाराच्या वर्गीकरणानुसार लागणा-या मानवी दिवसाचे प्रमाण निश्चित स्वरुपाचे नसून, मागील वर्षामध्ये अशा भांडार पडताळणीकरीता लागलेला कालावधी लक्षात घेऊन भांडार पडताळणी पूर्ण करण्यासाठी व अहवाल तयार करण्यासाठी लागणा-या कालावधीचा अंदाज तदर्थ तत्त्वावर करण्यात येतो.

सदर शाखा लेखा व कोषागारे संचालकांच्या नियंत्रणाखाली आहे. मुंबईतील भांडाराच्या भांडार पडताळणीचे काम सह/उपसंचालक, लेखा व कोषागारे, कोकण विभाग हे पाहत असून, इतर प्रादेशिक स्तरावर प्रादेशिक सह/उपसंचालकांकडून त्यासंबंधीची कामे पार पाडली जातात.

संग्रह व भांडार पडताळणीच्या कामासाठी करावयाच्या दौ-याचे कार्यक्रम आखणे आणि ते सर्व पार पाडणे ह्यासाठी प्रत्येक मंडळ कार्यालयातील भांडार पडताळणी अधिकारी ह्यांचेमार्फत करण्यात येते. सदर अधिकाऱ्यांचा तसेच त्यांच्या हाताखालील कर्मचा-यांचा दौ-याचा आगाऊ त्रैमासिक कार्यक्रम आखून तो विभागीय सह/उप संचालक, लेखा व कोषागारे यांचेकडून मान्य करून घेतला जातो.

शासकीय कार्यालयांच्या करण्यात आलेल्या भांडार पडताळणीचा अहवाल संबंधित कार्यालयास तसेच त्यांच्या प्रशासकीय विभागात भांडार पडताळणी अधिकारी पाठवित असतात.

वार्षिक प्रशासन अहवाल :- विभागीय कार्यालयाकडून प्राप्त झालेल्या वार्षिक प्रशासन अहवालाचे एकत्रिकरण करून हा अहवाल शासनास सादर करण्यात येतो व त्याची प्रत महालेखापाल, मुंबई/नागपूर यांना पाठविण्यात येते. त्या अहवालाची प्रत सचिव, महाराष्ट्र विधान मंडळ, विधान भवन यांनाही पाठविण्यात येते. सदर अहवालामध्ये वर्षभरामध्ये प्रत्यक्ष पडताळणी केलेल्या भांडारांचा विभागनिहाय तपशील व आढळलेल्या गंभीर उणीवांचा तपशील अंतर्भूत करण्यात येतो.

तक्ता क्रमांक १

अ.क्र.	तपशील	२०१९-२०२०	२०२०-२०२१
१.	२.	३.	४.
१	**भांडारांचे वर्गीकरण**		
	भांडारांची एकुण संख्या		
	“अ” वर्ग भांडारे	१७७८	१७७७
	“ब” वर्ग भांडारे	२१०४	२१०५
	“क” वर्ग भांडारे	२३२	२३२
	एकुण	**४११४**	**४११४**
२	**चक्रीय नियमानुसार पडताळणी योग्य झालेली भांडारे (तपासणीसाठी प्रलंबित असलेल्या भांडारांसह).**		
	“अ” वर्ग भांडारे	७०२	८०४
	“ब” वर्ग भांडारे	७७१	८३४
	“क” वर्ग भांडारे	५२	४५
	एकुण	**१५२५**	**१६८३**
३	**संग्रह पडताळकाच्या संख्येनुसार उपलब्ध असलेली मानवी दिवस व त्यांचे भांडारांच्या वर्गनिहाय वाटप.**		
	“अ” वर्ग भांडारे	२७०४	३१३४
	“ब” वर्ग भांडारे	१३५८	१५३७.२५
	“क” वर्ग भांडारे	९५	६१
	एकुण	**४४५७**	**४७३२.२५**
४	**उपलब्ध मानवी दिवसांच्या आधारे अ.क्र.२ मधील पडताळणी केलेली भांडारे.**		
	“अ” वर्ग भांडारे	१६३	१२०
	“ब” वर्ग भांडारे	१७५	१९२
	“क” वर्ग भांडारे	६	८
	एकुण	**३४४**	**३२०**

५	**भांडार पडताळणीत आढळलेल्या त्रुटी.**		
	बाबींची संख्या	३५८३	५०४
	रक्कम (रुपये लाखांत)	१२९.१७	४६.१०
६	**भांडार पडताळणीत आढळलेले अधिक्य.**		
	बाबींची संख्या	२१४	३०७
	रक्कम (रुपये लाखांत)	४८.०७९६५००	**३८.३२२२३**
७	**विनावापर भांडारात अडकलेला सरकारी निधी.**		
	बाबींची संख्या	२९०२	४७८
	रक्कम (रुपये लाखांत)	२०५०२.७७	**३३३.५५**
८	**पडताळणीत आढळलेल्या इतर उणिवा.**		
	बाबींची संख्या	२८३	३६०
	रक्कम (रुपये लाखांत)	२७.३०	**३०.५०**

(२) दक्षता शाखा

संचालनालयाच्या दक्षता शाखेच्या कक्षेत खालील कामे येतात.

(१) नियंत्रक अधिका-यांकडून शासन परिपत्रक, वित्त विभाग क्रमांक व्हीजीएल १०५७-पाच-२, दिनांक २६ नोव्हेंबर १९५७ व व्हीजीएल१२६९-पाच-२ दिनांक १ जून १९५९ अन्वये विहीत केलेल्या 'ब' विवरणाव्दारे कळविलेल्या खर्चाच्या मेळाची प्रगती पाहणे. विभागीय सहसंचालक, लेखा व कोषागारे यांच्याकडून संचालनालयास मासिक अहवाल प्राप्त होत असतो.

(२) खातेप्रमुखांनी शासन परिपत्रक, वित्त विभाग, क्रमांक डीएटी १२६५/३७९३/६५/१२ दिनांक २० ऑगस्ट १९६५ अन्वये विहीत केलेल्या "क" विवरणपत्राव्दारे कळविलेल्या शासकीय रकमेच्या अफरातफरीच्या व मालमत्तेच्या हानीबाबतच्या प्रकरणांची प्रगती पाहणे.

संबंधित प्राधिका-यांनी सादर केलेल्या नियतकालीक विवरणाच्या आधारे दक्षता शाखा प्रगती पहात असते.

तक्ता क्रमांक १

(रक्कम लाखांत)

अ.क्र.	तपशील	२०१९-२०२०	२०२०-२०२१
१.	**लेखा आक्षेप (तपशीलवार देयके).**		
	सुरवातीच्या प्रलंबित आक्षेपांच्या शिल्लक बाबी.		
	बाबी	२९९९	२७२४
	रक्कम लाखांत	२००९१८.१७	२२४१८५.०५
	नवीन आक्षेप.		
	बाबी	३३९०	५९०
	रक्कम लाखांत	८५०६९.४९	४३४८१.८२
	आक्षेपांचे निराकरण.		
	बाबी	३६६५	१०५२
	रक्कम लाखांत	६६८२४.६१	६२१५७.२०
	वर्षअखेरची शिल्लक.		
	बाबी	२७२४	२२६२
	रक्कम लाखांत	२२४१८५.०५	२०४९५०.१७
२.	**कार्यालयीन खर्चमेळ.**		
	(१) नियंत्रक अधिकाऱ्यांची संख्या.		
	(अ) अधिदान व लेखा अधिकारी, मुंबई.	३६५	४००
	(ब) महालेखापाल-१, मुंबई कार्यालय.	५६७	६०२
	(क) महालेखापाल-२, नागपुर कार्यालय.	३३२	३२०

	(२) लेखे बंद होण्यापूर्वी खर्चमेळाचे काम करणाऱ्या अधिकाऱ्यांची संख्या.		
	(अ) अधिदान व लेखा अधिकारी, मुंबई.	१९०	२००
	(ब) महालेखापाल-१, मुंबई कार्यालय.	३६०	३७०
	(क) महालेखापाल-२, नागपुर कार्यालय.	२४१	२३०
	(३) प्रलंबित निरिक्षण अहवाल.		
	सुरवातीची शिल्लक.		
	अहवाल	५९०२	५८९०
	परिच्छेद	१६५२६	१६४५९
	वर्षभरात प्राप्त झालेले अहवाल.		
	अहवाल	७९	१०१
	परिच्छेद	५०१	५४४
	वर्षभरात निराकरण झालेले अहवाल.		
	अहवाल	९०	६१
	परिच्छेद	५६८	३६४
	वर्षअखेरची शिल्लक.		
	अहवाल	५८९०	५९३०
	परिच्छेद	१६४५९	१६६३९
	(४) सरकारी पैशांची हानी/अफरातफर.		
	सुरवातीची शिल्लक.		
	प्रकरणे	७२०	७११
	रक्कम	१३७४.१२	१४१९.६०
	वर्षभरात दाखल झालेली प्रकरणे		
	प्रकरणे	५	०
	रक्कम	५३.९४	०
	वर्षभरात निकाली निघालेली प्रकरणे		
	प्रकरणे	१४	०
	रक्कम	८.४७	०
	वर्षअखेरची शिल्लक		
	प्रकरणे	७११	७११
	रक्कम	१४१९.६०	१४१९.६०
	(५) सरकारी मालमत्तेचे नुकसान/चोरी		
	सुरवातीची शिल्लक.		
	प्रकरणे	८८०	८८२
	रक्कम	२००.८९	७१४.४७

	वर्षभरात दाखल झालेली नवीन प्रकरणे		
	प्रकरणे	२०	१
	रक्कम	५१५.५९	०.२०
	वर्षभरात निकाली निघालेली प्रकरणे		
	प्रकरणे	१८	१
	रक्कम	२.०१	०.०१
	वर्षअखेरची शिल्लक प्रकरणे		
	प्रकरणे	८८२	८८२
	रक्कम	७१४.४७	७१४.४७

(३) राज्य शासकीय कर्मचा-यांची गट विमा योजना, १९८२

राज्य शासकीय कर्मचाऱ्यांची गट विमा योजना, १९८२ दिनांक १ मे १९८२ पासून अस्तित्वात आली. ही योजना १ मे १९८२ रोजी शासकीय सेवेत असणाऱ्या व त्यानंतर शासकीय सेवेत येणा-या सर्व कर्मचा-यांना सक्तीची आहे. शासकीय कर्मचा-यांचा सेवेत असताना मृत्यु झाल्यास त्यांच्या कुटुंबियांना विम्याचे संरक्षण देणे व कर्मचा-याला सेवानिवृत्तीनंतर बचत निधीतील रक्कम देऊन त्याला मदत करणे हा ह्या योजनेचा उद्देश आहे.

या योजनेखाली जमा होणारी वर्गणी रु. १५ च्या पटीत वसुल केली जात होती . त्यामध्ये विमा निधीचे रु. ४.५० समाविष्ट होते. परंतू शा.नि.वित्त विभाग, क्र.गवियो १०.०२/प्र.क्र.३०/शाहमी, दि.२६.०७.२००२ नुसार गट विमा योजनेच्या वर्गणीचा दर दिनांक ०१.०१.२००२ पासून सुधारित करण्यात आला. त्यानुसार या योजनेखाली जमा होणारी वर्गणी रुपये ३० च्या पटीत वसूल केली जात होती. त्यानंतर आता शासन निर्णय वित्त विभाग क्रमांक गवियो-१००९/प्र.क्र.५८/वर्गणी/विमा प्रशासन, दि. ०२.०८.२०१० नुसार गट विमा योजनेच्या वर्गणीचे दर दि.०१.०१.२०१० पासून सुधारित करण्यात आले आहेत. त्यानुसार आता रुपये ६० च्या पटीत वसुल होणा-या वर्गणीत विमा निधीचे रु. १८ व बचत निधीचे रु. ४२ समाविष्ट आहेत. शा.नि.वित्त विभाग क्र. गवियो-२०१५/प्र.क्र.४७/विमा प्रशासन, दिनांक ३०.०१.२०१६ नुसार गट क व गट ड कर्मचाऱ्यांच्या युनिट्समध्ये तथा वर्गणी दरात वाढ करण्यात आली आहे. गट क कर्मचाऱ्यांची वर्गणी रु. १२०/- वरुन रु. ३६०/- व गट ड कर्मचाऱ्यांची रु. ६०/- वरुन रु. २४०/- करण्यात आली आहे. शासकीय कर्मचाऱ्यांच्या सेवानिवृत्तीनंतर, बचत निधीवर अनुज्ञेय असणाऱ्या व्याजाच्या रकमेसह त्यांस प्रदान केले जातात. शासकीय कर्मचा-यांच्या निरनिराळया संवर्गासाठी वर्गणीचे दर त्याव्दारे विम्याचे मिळणारे संरक्षण खाली दर्शविल्याप्रमाणे आहेत.

दिनांक १ जानेवारी २०१६ पासून अंमलात आणलेले वर्गणी दर

गट	दिनांक १ जानेवारी, २०१६ व प्रतिवर्षी १ जानेवारीला नियमित शासकीय सेवेत असलेल्या कर्मचाऱ्याकडुन वसुल करावयाची वर्गणी. (एक युनिट रु. ६०/- प्रमाणे) **(रक्कम रुपये)**	प्रतिवर्षी ०२ जानेवारी ते ३१ डिसेंबर या कालावधीत नियमित सेवेत दाखल झालेल्या कर्मचाऱ्यांकडुन वसुल करावयाचा विमा हप्ता (रक्कम रुपये) **(रक्कम रुपये)**	शासकीय सेवेत असताना मृत्यु पावल्यास देय होणारी विम्याची रक्कम. **(रक्कम रुपये)**
गट-अ	रु. ९६०/-	रु. ३२०/-	रु. ९,६०,०००/-
गट-ब	रु. ४८०/-	रु. १६०/-	रु. ४,८०,०००/-
गट-क	रु. ३६०/-	रु. १२०/-	रु. ३,६०,०००/-
गट-ड	रु. २४०/-	रु. ८०/-	रु. २,४०,०००/-

महाराष्ट्र शासनाने दिनांक १ जानेवारी २०२० पासून बचत निधीवरील व्याजाचा दर ७.९ % व विमा निधीवरील व्याजाचा दर दिनांक १ डिसेंबर २०११ पासून ४.० टक्के निर्धारित केला आहे.

या योजनेच्या संरक्षणाखाली किती कर्मचारी आले आहेत तसेच त्यांचेकडून योजनेत जमा झालेली रक्कम व त्यांना विमा संरक्षणाव्दारे प्रदान केलेली रक्कम याबाबतची माहिती सोबतच्या तक्त्यामध्ये दर्शविली आहे. ह्या योजनेमुळे होणा-या जमा खर्चाच्या व्यवहाराची राज्याच्या लोकलेख्यात "८०११, विमा व निवृत्तिवेतन निधी - १०७, इतर विमा व निवृत्तीवेतन निधी - (१) महाराष्ट्र राज्य शासकीय कर्मचा-यांची गट विमा योजना - (अ) विमा निधी , (ब) बचत निधी" ह्या प्रधान शीर्षाखाली नोंद घेण्यात येते.

योजनेखालील निधीत जमा होणा-या रकमेच्या शिलकेवर आकारण्यात येणा-या व्याजाची रक्कम दर तिमाहीस "२०४९, व्याज प्रदाने, १०८ विमा व निवृत्तिवेतन निधी यावरील व्याज (३) राज्य शासकीय कर्मचा-यांची गट विमा योजना - (अ) विमा निधी , (ब) बचत निधी" ह्या लेखाशीर्षाखाली खर्ची टाकण्यात येते व "८०११ विमा व निवृत्तीवेतन निधी महाराष्ट्र राज्य शासकीय कर्मचारी गट विमा योजना (अ) विमा निधी (ब) बचत निधी" या बचत लेखाशिर्षाखाली योजनेच्या निधीमध्ये पुस्तकी समायोजनाव्दारे जमा करण्यात येते. सन २०१९-२०२० ह्या वित्तीय वर्षात बचत निधीमध्ये रुपये १९३,८२,३७,८६२/- तर विमा निधीमध्ये रुपये ५,५७,३४,४५३/- एवढी व्याजाची रक्कम जमा करण्यात आली आहे. सदर योजनेखाली दिनांक ३१ मार्च २०२० अखेर विमा निधीमध्ये रु. १४६,८४,६२,७९४/- एवढा निधी शिल्लक होता. तसेच बचत निधीमध्ये रुपये २५७१,९५,८१,३९८/- एवढा निधी शिल्लक होता. सेवेत असताना मृत्यु पावलेल्या कर्मचा-यांच्या कुटंबियांना प्रदान कराव्या लागणा-या विम्याच्या संरक्षणाची रक्कम व बचत निधीची रक्कम तसेच सेवा निवृत्त/सेवासमाप्ती इत्यादी कारणांमुळे योजनेचे सदस्यत्व संपुष्टात येणा-या कर्मचा-यांना प्रदान करावी लागणारी बचत निधीची रक्कम यासाठी होणारा सन २०२१-२०२२ या वित्तीय वर्षाचा अंदाजित खर्च रुपये ३००३७ लाख एवढा आहे.

तक्ता

गट विमा योजना रक्कम

(रक्कम लाखांत)

गट	राज्य शासकीय कर्मचारी	२०१९-२०२०*	२०२०-२०२१**	२०२१-२०२२**
अ	सदस्य संख्या	३२६२६	३६३९०	३५८८९
	बचत निधी जमा रक्कम	२८८३	८६८०	३१७१
	विमा निधी जमा रक्कम	१२६७	३७८२	१३९४
ब	सदस्य संख्या	५७९४५	६४२२३	६३७४०
	बचत निधी जमा रक्कम	१४६६	४३४०	१६१३
	विमा निधी जमा रक्कम	६५२	१८९१	७१७

क	सदस्य संख्या	३३२१४३	३६४२२७	३६५३५७
	बचत निधी जमा रक्कम	१०१०१	३२५५	११११११
	विमा निधी जमा रक्कम	४४०९	१४१८	४८५०
ड	सदस्य संख्या	६९७०८	७६६६८	७६६७९
	बचत निधी जमा रक्कम	१४२१	२१७०	१५६३
	विमा निधी जमा रक्कम	६२३	९४६	६८५
समायोजित रक्कमा	बचत निधी जमा रक्कम	१३४५	१४८०	१४८०
	विमा निधी जमा रक्कम	५७६	६३४	६३४
एकुण	**सदस्य संख्या**	**४९२४२२**	**५४१५०८**	**५४१६६४**
	बचत निधी जमा रक्कम	**१७२१६**	**१८४४५**	**१८९३८**
	विमा निधी जमा रक्कम	**७५२७**	**८०३७**	**८२८०**

गट विमा योजनेच्या सदस्यास प्रदान

(रक्कम लाखांत)

अ	सदस्य संख्या-बचत निधी	२१६७	१४०३	२३८४
	बचत निधीमधुन प्रदान रक्कम	५१८९	१६७९	५७०८
	सदस्य संख्या विमा निधी	८१	४०	८९
	विमा निधीमधुन प्रदान रक्कम	६५१	२६४	७१६
ब	सदस्य संख्या-बचत निधी	३३३०	२३६७	३६६३
	बचत निधीमधुन प्रदान रक्कम	४१२८	२८३२	४५४१
	सदस्य संख्या विमा निधी	१४७	७१	१६२
	विमा निधीमधुन प्रदान रक्कम	६५२	४७३	७१७
क	सदस्य संख्या-बचत निधी	१२१३३	८१६९	१३३४६
	बचत निधीमधुन प्रदान रक्कम	९०९१	९७७६	१००००
	सदस्य संख्या विमा निधी	१२४२	६७४	१३६६
	विमा निधीमधुन प्रदान रक्कम	४२१२	४४६७	४६३३
ड	सदस्य संख्या-बचत निधी	५१७४	३५४९	५६९१
	बचत निधीमधुन प्रदान रक्कम	१९५९	४२४७	२१५५
	सदस्य संख्या विमा निधी	६३८	४०१	७०२

	विमा निधीमधुन प्रदान रक्कम	१३९३	२६५८	१५३२
समायोजित रक्कमा	बचत निधीमधुन प्रदान रक्कम	३१	३४	३४
	विमा निधीमधुन प्रदान रक्कम	०	०	०
एकुण	सदस्य संख्या-बचत निधी	**२२८०४**	**१५४८८**	**२५०८४**
	बचत निधीमधुन प्रदान रक्कम	**२०३९८**	**१८५३४**	**२२४३८**
	सदस्य संख्या विमा निधी	**२१०८**	**११८६**	**२३१९**
	विमा निधीमधुन प्रदान रक्कम	**६९०८**	**७८६२**	**७५९९**

***प्रत्यक्ष सरासरी सदस्य संख्या व त्यांची जमा व खर्चाची रक्कम लाखांत.**

****अंदाजित सरासरी सदस्य संख्या व त्यांची अंदाजित जमा व खर्चाची रक्कम लाखांत.**

(४) वेतन पडताळणी पथक

महाराष्ट्र नागरी सेवा (सुधारित वेतन) नियम २००९ नुसार राजपत्रित व अराजपत्रित अधिकारी / कर्मचा-यांची करण्यात आलेली वेतन निश्चिती पडताळणीसाठी लेखा व कोषागारे संचालनालयाच्या अधिपत्याखाली मुंबई, पुणे, नागपूर, आणि औरंगाबाद या ठिकाणी प्रत्येकी एक अशी चार व शासन निर्णय क्र. संकीर्ण.१००९/प्र.क्र.१६९/सेवा-९, मंत्रालय, दिनांक ६ नोव्हेंबर २००९ अन्वये नाशिक व अमरावती येथील बंद करण्यात आलेली वेतन पडताळणी पथके पुनर्जिवित करण्यात आली आहेत व कोकण विभागासाठी एक स्वतंत्र वेतन पडताळणी पथक स्थापन करण्यात आले आहे. सद्यस्थितीत संचालनालयाच्या अधिनस्त एकुण ७ वेतन पडताळणी पथके कार्यरत असून, महाराष्ट्र नागरी सेवा (सुधारित वेतन) नियम २०१९ नुसार सातव्या वेतन आयोगाची संबंधित कार्यालयप्रमुखांनी केलेल्या दिनांक ०१.०१.२०१६ रोजीच्या वेतन निश्चितीची पडताळणी करण्याचे काम सध्या करण्यात येत आहे. त्यासाठी नियमित कर्मचारी व सेवानिवृत्त कर्मचाऱ्यांची एकुण ७,६०,६३१ इतक्या सेवापुस्तकांची पडताळणी करायचे उद्दिष्ट निश्चित केले आहे.

सहावा वेतन आयोग

अ.क्र.	पडताळणी पथकाचे नांव	पडताळणी पथकाच्या सेवापुस्तकांची अंदाजित संख्या	पडताळणी झालेली एकुण प्रमाणित सेवापुस्तके	पडताळणी झालेली एकुण आक्षेपित सेवापुस्तके	पडताळणी झालेली एकुण सेवापुस्तके	पडताळणीकरीता आक्षेपित व इतर शिल्लक असलेली सेवापुस्तके	वेतन निश्चिती अंतिमत: प्रमाणित केलेल्या सेवापुस्तकांची संख्या		सेवापुस्तक पडताळणीचे उद्दिष्ट (२०२१-२०२२ करीता)
							४/२०१९ ते ३/२०२०	४/२०२० ते १०/२०२०	
१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०
१	मुंबई	९०९१७	६१६१७	२७९९१	८९६०८	२९३००	८२३	३३	५८६०
२	कोकण	६४१४७	३९१८९	२२८९६	६२०८५	२४९५८	१००७	७३९	४९९२
३	पुणे	१०६७४३	८०२८७	४१७६८	१२२०५५	२६४५६	१३३६	५९७	५२९१
४	नाशिक	७२१८३	५९६४४	२५९४८	८५५९२	१२५३९	१९४४	२४८	२५०८
५	औरंगाबाद	८४१३२	६०१८९	३२१९४	९२३८३	२३९४३	१९०३	३०४	४७८९
६	अमरावती	५७१६९	३९८६९	३१९४५	७१८१४	१७३००	८९८	२४६	३४६०
७	नागपूर	८५१५३	६६६४२	४११२६	१०७७६८	१८५११	७२१	५७३	३७०२
एकुण		**५६०४४४**	**४०७४३७**	**२२३८६८**	**६३१३०५**	**१५३००७**	**८६३२**	**२७४०**	**३०६०२**

सातवा वेतन आयोग

अ.क्र.	पडताळणी पथकाचे नांव	पडताळणी पथकाच्या सेवापुस्तकांची अंदाजित संख्या	पडताळणी झालेली एकुण प्रमाणित सेवापुस्तके	पडताळणी झालेली एकुण आक्षेपित सेवापुस्तके	पडताळणी झालेली एकुण सेवापुस्तके	पडताळणीकरीता आक्षेपित व इतर शिल्लक असलेली सेवापुस्तके	वेतन निश्चिती अंतिमत: प्रमाणित केलेल्या सेवापुस्तकांची संख्या		सेवापुस्तक पडताळणीचे उद्दिष्ट (२०२१-२०२२ करीता)
							४/२०१९ ते ३/२०२०	४/२०२० ते १०/२०२०	
१	**२**	**३**	**४**	**५**	**६**	**७**	**८**	**९**	**१०**
१	मुंबई	१२६७१९	५८९१	४७१८	१०६०९	१२०८२८	४१७८	१७१३	१२६७२
२	कोकण	८४२३१	१२५८६	७३५५	१९९४१	७१६४५	१००९८	२४८८	८४२३
३	पुणे	१४६६४१	१४३०७	१२६८४	२७००१	१३२३३४	६७०३	७६०४	१४६६४
४	नाशिक	९८४२३	१४०१२	१७८	१४१९०	८४४११	७७५१	६२६१	९८४२
५	औरंगाबाद	११५८३९	१५२३५	७२०४	२२४३९	१००६०४	१२४३९	२७९६	११५८४
६	अमरावती	७८३८०	९०५७	७१८२	१६२३९	६९३२३	५७५१	३३०६	७८३८
७	नागपूर	११०३९८	१४११९	९३१३	२३४३२	९६२७९	१०५९२	३५२७	११०४०
एकुण		**७६०६३१**	**८५२०७**	**४८६४४**	**१३३८५१**	**६७५४२४**	**५७५१२**	**२७६९५**	**७६०६३**

(५) व्हर्च्युअल ट्रेझरी

शासकीय जमा लेखांकन पद्धती (Government Receipt Accounting System)

<u>व्हर्च्युअल टेझरी</u> : राज्य शासनाने वित्त विभागाच्या नियंत्रणाखाली व संचालनालय, लेखा व कोषागारे यांच्या अधिपत्याखाली व्हर्च्युअल ट्रेझरी, मुंबई हे नवीन कार्यालय सन २००८ मध्ये स्थापना करण्यात आले आहे. इंटरनेट बँकींग सुविधेचा वापर करून जनतेला कर व करेतर रकमा इलेक्ट्रॉनिक्स माध्यमातून शासकीय जमा लेखांकन प्रणालीद्वारे (GRAS) https://gras.mahakosh.gov.in या संकेतस्थळामार्फत भरण्याची सुविधा शासनाने उपलब्ध करून दिलेली आहे. बँकीग क्षेत्रात होणाऱ्या इलेक्ट्रॉनिक्स बँकींग सुविधेचा वापर व बँकांच्या ई-पेमेंट गेटवे पद्धतीचा उपयोग या प्रणालीत करण्यात आला आहे. राष्ट्रीय सूचना विज्ञान केंद्र, पुणे यांचेमार्फत सदर प्रणाली विकसित केलेली आहे. शासनाकडे जमा होणाऱ्या रकमांच्या लेखांकनासाठी व ताळमेळासाठी अवलंबण्याची प्रचलीत कार्यपद्धती महाराष्ट्र अर्थसंकल्प नियमपुस्तिकेमध्ये विहीत केलेली आहे. तथापि, इलेक्ट्रॉनिक्स माध्यमांचा वापर करून शासनास देय रकमा जमा करण्याची नवीन प्रणाली अस्तित्वात आली आहे. सध्या प्रचलीत पद्धतही चालु राहणार आहे. इलेक्ट्रॉनिक माध्यमांचा वापर करुन पेमेंट गेटवे मार्फत जमा होणाऱ्या रकमांच्या जमा लेखांकनासाठी, ताळमेळासाठी व व्यवस्थापनेसाठी व्हर्च्युअल ट्रेझरीची स्थापना करण्यात आली आहे. व्हर्च्युअल ट्रेझरी, मुंबई या कार्यालयासाठी एकूण ९ पदे मंजूर करण्यात आली आहेत.

संगणकाव्दारे **"ई-पेमेंट गेट वे"** चा वापर करुन कर व करेतर रक्कम भरणा करण्याकरीता तसेच परंपरागत जमा पद्धतीप्रमाणे बँकेच्या खिडकीवर रक्कम भरणा करण्याकरीता चलन तयार करुन ते मुद्रीत करण्यासाठी शासनाच्या GRAS संकेतस्थळावर सोय करुन देण्यात आली आहे. याकरीता सर्व विभागांशी संबंधित कर व करेतर रकमा भरणे सोयीचे व्हावे याकरीता चलनाच्या नमुन्यात आवश्यक त्या सुधारणा करण्यात आल्या आहेत. या प्रणालीव्दारे शासनाच्या सर्व विभागांव्दारे वसुल करण्यात येणाऱ्या महसुली जमा रकमा ई-पेमेंट गेट वे चा वापर करुन परस्पर शासन खजिन्यात शीघ्रतेने जमा करता येणे शक्य आहे. सदर कोषागार हे सन २००८ पासुन कार्यरत असुन विद्यमान "ग्रास" प्रणालीचे लोकार्पण माहे जुन २०१० मध्ये करण्यात आले. सदर प्रणालीमुळे या कार्यालयाची वाढ ही प्रचंड मोठ्या प्रमाणावर होत असुन अदात्यास/करदात्यास घरी बसुन ई-चलनाव्दारे कराची रक्कम २४ X ७ या तत्वावर भरण्याची सुविधा उपलब्ध आहे.

<u>प्रणालीतील सहभागी शासकीय कार्यालये :-</u>

सध्या खालील शासकीय विभाग/कार्यालये "ग्रास " प्रणालीत समाविष्ट आहेत.

१. राज्य उत्पादन शुल्क
२. संचालनालय, लेखा व कोषागारे
३. नोंदणी महानिरिक्षक व मुद्रांक नियंत्रक
४. परिवहन विभाग
५. सहकार, वस्त्रोद्योग व पणन विभाग

२६. विक्रीकर आयुक्त
२७. नियंत्रक वैध मापनशास्त्र
२८. शिक्षण संचालनालय
२९. भुविज्ञान व खनिकर्म, संचालनालय
३०. राज्य ग्राहक वाद निवारण आयोग

६. कामगार आयुक्त
७. संचालनालय औद्योगिक सुरक्षा व आरोग्य
८. विमा संचालनालय
९. संचालनालय बाष्पके
१०. जिल्हा व सत्र न्यायालय, मुंबई
११. अन्न व औषध प्रशासन
१२. उच्च न्यायालय
१३. कृषी आयुक्तालय
१४. माहिती व जनसंपर्क महासंचालनालय
१५. जमाबंदी आयुक्त व संचालक भूमी अभिलेख
१६. मुख्य न्याय दंडाधिकारी, मुंबई
१७. वित्त विभाग (मंत्रालय)
१८. नगर दिवाणी व सत्र न्यायालय, मुंबई
१९. महसूल विभाग
२०. सार्वजनिक बांधकाम विभाग (विद्युत), म.रा., मुंबई
२१. लघुवाद न्यायालय, मुंबई
२२. साखर संचालनालय, पुणे
२३. मुख्य वनसंरक्षक, नागपुर
२४. अल्पसंख्यांक विभाग
२५. पर्यटन विभाग
३१. पोलीस आयुक्त, मुंबई (वाहतुक)
३२. लाचलुचपत प्रतिबंधक संचालनालय
३३. संचालनालय, वैद्यकीय शिक्षण आणि संशोधन
३४. नगर रचना व मुल्यनिर्धारण संचालनालय
३५. औद्योगिक न्यायालय
३६. कामगार न्यायालय
३७. पु.ल.देशपांडे महाराष्ट्र कला अकादमी, मुंबई
३८. निबंधक भागिदारी संस्था, महाराष्ट्र राज्य, मुंबई
३९. आयुक्त पशुसंवर्धन
४०. आयुक्त मत्स्य व्यवसाय
४१. महाराष्ट्र श्रम विज्ञान संस्था
४२. दुग्धव्यवसाय विकास आयुक्तालय
४३. अन्न, नागरी पुरवठा व ग्राहक संरक्षण विभाग
४४. पोलीस महासंचालक
४५. आरोग्य सेवा संचालनालय, मुंबई
४६. स्पेशल कोर्ट टॉर्टस्, मुंबई
४७. गृह विभाग (मंत्रालय)
४८. राज्यपाल सचिवालय
४९. राज्य निवडणुक आयोग
५०. मंत्रालय चौरस आहारगृह व कँटीन

वरील विभागांच्या महसुली/रकमा GRAS प्रणालीमार्फत जमा करणे व अशा जमा रकमांचे लेखांकन करण्याचे काम सुरु करण्यात आले आहे. ग्रास प्रणालीव्दारे १००% महसुल करण्याचे दृष्टीने शासन स्तरावरुन शासन निर्णय काढण्यात येत आहे. शासन निर्णयान्वये माहे एप्रिल २०२० पासून शासनाच्या सर्व विभागांचा महसुल ग्रास प्रणालीव्दारे भरणा करण्याचे सक्तीचे करण्यात आले आहे. त्यामुळे व्हर्च्युअल ट्रेझरी कार्यालयाच्या कामकाजात वाढ झाली आहे. त्या अनुषंगाने सध्या ५० विभाग ग्रास प्रणालीत समाविष्ट असून उर्वरित विभाग ग्रास प्रणालीवर समाविष्ट करण्यासाठी सदर विभागांकडून माहिती मागविण्यात येत आहे. सदर कामे पूर्ण करण्यासाठी सध्या व्हर्च्युअल ट्रेझरी कार्यालयाकरीता नवीन पदे निर्माण करण्याचा प्रस्ताव शासनास सादर करण्यात आलेला आहे.

<u>प्रणालीतील समाविष्ट राष्ट्रीयीकृत बँका :</u> शासकीय जमा लेखांकन प्रणालीद्वारे (GRAS) रकमांचा भरणा करण्यासाठी सध्या खालीलप्रमाणे राष्ट्रीयीकृत बँका प्राधिकृत करण्यात आल्या आहेत.

१. युनियन बँक ऑफ इंडिया
२. इंडियन बँक
३. आय.डी.बी.आय. बँक
११. पंजाब नॅशनल बँक
१२. कॅनरा बँक
१३. आन्ध्र बँक

४. बँक ऑफ इंडिया

५. बँक ऑफ बडोदा

६. स्टेट बँक ऑफ इंडिया

७. देना बँक

८. विजया बँक

९. बँक ऑफ महाराष्ट्र

१०. कॉर्पोरेशन बँक

२. सेंट्रल बँक ऑफ इंडिया

३. सिंडीकेट बँक

१६. इंडियन ओव्हरसीज बँक

१७. ओरिएन्टल बँक ऑफ कॉमर्स

१८. अलाहाबाद बँक

१९. युको बँक

20. SBI ePay Payment Gateway - सर्व प्रकारच्या डेबीट व क्रेडीट कार्डव्दारे रकमा भरणा करण्याची सुविधा SBI ePay पेमेंट गेटवे मार्फत ग्रास प्रणालीमध्ये उपलब्ध करुन देण्यात आली आहे.

प्रणालीचे विकसन व सुरक्षा : सदर प्रणाली राष्ट्रीय सूचना केंद्र, पुणे यांच्या सहकार्याने विकसित करुन घेण्यात आली असुन, सर्व प्रकारच्या सुरक्षिततेची हमी मिळवण्याच्या दृष्टीने संपूर्ण प्रणालीचे लेखा परिक्षण (System Audit) या क्षेत्रातील तज्ञ अशा एस.टी.क्यू.सी., पुणे या केंद्र शासनाच्या संस्थेकडून तसेच Empanelled Member असलेली खाजगी संस्था मे. कंट्रोल केस, मुंबई यांचेकडून करवून घेण्यात आले आहे. तसेच सदर प्रणालीतील माहितीच्या सुरक्षिततेकरिता विशिष्ट पोर्टव्दारे प्रणालीत प्रवेश करण्याची सुविधा उपलब्ध करुन देण्यात आली आहे.

ई-चलनाने जमा होणाऱ्या रकमांचे हिशोब ठेवण्यासाठी संचालनालय, लेखा व कोषागारे यांच्या अधिनस्त व्हर्च्युअल ट्रेझरी या कार्यालयाची स्थापना मुंबई येथे करण्यात आली असुन त्याच्या कामाची व्याप्ती संपूर्ण महाराष्ट्र राज्यात असल्यामुळे दैनंदिन कामकाजामध्ये फार मोठ्या प्रमाणात वाढ होणार आहे. व्हर्च्युअल ट्रेझरी कार्यालयास दैनंदिन जमा रकमांचे लेखाशीर्ष, उपशीर्षाप्रमाणे वर्गीकरण करून लेखांकन करणे, पडताळणी करणे आणि त्यानंतर प्रत्यक्ष जमेचे लेखे तयार करणे तसेच सहभागी बँका, भारतीय रिझर्व्ह बँक यांचेबरोबर जमा रकमांचे ताळमेळ इत्यादी कर्तव्ये पार पाडावयाची आहेत. सदर कार्यालयाचे मासिक लेखे महालेखापाल कार्यालयाकडे सादर करण्यात येतात. व्हर्च्युअल ट्रेझरी या कोषागाराचे कामकाज हे संगणकीकृत असल्यामुळे "ग्रास" प्रणालीमार्फत जमा होणाऱ्या रकमांचा ताळमेळ घेण्याचे काम हे अधिक सुलभ व जलद गतीने तसेच सुरक्षित पद्धतीने होत आहे.

वैश्विक वापर :- या प्रणालीचा वापर करुन कुठुनही, कधीही महाराष्ट्रातील कोणत्याही जिल्ह्यातील, कोणत्याही विभागाशी संबंधीत महसूली तसेच इतर जमा रकमा शासन खाती भरण्याची सुविधा करदाते व इतर व्यक्ती, संस्था तसेच शासकीय कार्यालये इत्यादींना उपलब्ध करुन देण्यात येत आहे. ग्रास प्रणालीव्दारे १००% महसुल जमा होणार असल्यामुळे वापरकर्त्यांमध्ये वाढ होणार आहे. तसेच ग्रास प्रणालीमार्फत रु. २,००१/- ते रु. १,००,०००/- पर्यंतच्या डेबिट कार्डव्दारे होणाऱ्या व्यवहारांवर एम.डी.आर शुल्काची रक्कम या कार्यालयामार्फत एस.बी.आय पेमेंट गेट वे ला अदा करण्यात येत आहे. त्यामुळे "संगणक खर्च" या उद्दिष्टामधून होणाऱ्या खर्चात वाढ होणार आहे. याबाबतची मागणी २०२१-२२ या वित्तीय वर्षाच्या अर्थसंकल्पीय अंदाजामध्ये करण्यात आली आहे.

वर्षनिहाय "ग्रास" प्रणालीव्दारे जमा महसुलाचे विवरण पुढीलप्रमाणे आहे. या आकडेवारीवरुन कोषागाराकरीता मासवार चलनसंख्या व प्रत्यक्ष जमा महसुल पाहता कामकाजाचा व वापराचा वाढता आलेख स्पष्ट दिसुन येईल.

वित्तीय वर्ष	चलन संख्या	रक्कम (कोटीत)
२०१२-२०१३	३,८३,१४७	२२,६१२
२०१३-२०१४	१७,६५,१४३	२७,०४४
२०१४-२०१५	५५,७२,३१३	३५,०४४
२०१५-२०१६	७१,१९,९४८	४६,०८२
२०१६-२०१७	८३,८०,६९६	४८,७५७
२०१७-२०१८	१,०४,८६,३६६	७४,८०३
२०१८-२०१९	१,१५,६५,४८५	१,०७,५३३
२०१९-२०२०	१,१२,१०,६७२	१,०७,२२०
२०२०-२०२१ (दि. ११.११.२०२० पर्यंत)	४३,७६,९०५	३३,०५७
एकुण	**३,४१,३२,७९९**	**४,५७,७६१.५**

(६) प्रशिक्षण शाखेमार्फत चालणारे कामकाज

संचालनालय, लेखा व कोषागारे अंतर्गत विभागीय सहसंचालकांच्या पर्यवेक्षणाखाली मुंबई, पुणे, नागपूर, अमरावती, औरंगाबाद व नाशिक अशी एकूण ६ प्रशिक्षण केंद्रे निर्माण केली आहेत. शासकीय कामाचे बदलते स्वरुप, विविध संगणक प्रणालींचा कार्यालयीन कामात वापर व कर्मचा-यांच्या कामकाजाविषयीच्या गरजा विचारात घेता प्रशिक्षणात सुधारणा करणे गरजेचे होते. त्या अनुषंगाने शासन निर्णय क्रमांक प्रशिका ११.०९/प्र.क्र.२१/कोषा-प्र.३, मंत्रालय, मुंबई, दिनांक २६ नोव्हेंबर, २००९ नुसार प्रशिक्षण कार्यक्रमात पुढीलप्रमाणे सुधारणा करण्यात आल्या आहेत.

(१) संचालनालयाच्या अधिपत्याखालील प्रशिक्षण केंद्रांना शासन निर्णय वित्त विभाग दिनांक २६.११.२००९ नुसार महाराष्ट्र वित्त व लेखा प्रशिक्षण केंद्र Maharashtra Finance & Accounts Training Centre (MFATC) असे नाव देण्यात आले आहे. संचालक, लेखा व कोषागारे हे या केंद्राचे नियंत्रक अधिकारी आहेत.

(२) महाराष्ट्र लेखा व स्थानिक निधी लेखा प्रशिक्षण वर्गाचा कालावधी ५० कामाचे दिवस तसेच पर्यवेक्षकीय प्रशिक्षणाचा कालावधी ६० कामाचे दिवस याप्रमाणे मुंबई, पुणे, नागपुर, अमरावती, औरंगाबाद व नाशिक या प्रशिक्षण केंद्रांत प्रशिक्षण देण्यात येते. आता सर्व प्रशिक्षण केंद्रांत मोड्युलनिहाय प्रशिक्षण पद्धती स्विकारण्यात आली आहे.

(३) महाराष्ट्र लेखा व स्थानिक निधी लेखा प्रशिक्षण सत्र वर्षातुन तीन वेळा आणि महाराष्ट्र वित्त व लेखा पर्यवेक्षकीय प्रशिक्षण सत्र वर्षातुन दोन वेळा घेण्यात येतात. तसेच एकुण व्याख्यानांपैकी ५०% व्याख्याने घेण्यासाठी संबंधीत विषयातील तज्ञ व्यक्तींना पाहुणे व्याख्याते म्हणुन आमंत्रित करण्यात येते.

(४) प्रशिक्षण वर्गास प्रवेश घेण्यासाठी विशिष्ट परिक्षा उत्तीर्ण असणे किंवा लेखा शाखेतील कामकाजाचा पुर्वानुभव असणे बंधनकारक वा अनिवार्य नाही.

(अ) महाराष्ट्र वित्त व लेखा सेवा प्रशिक्षण केंद्रात आयोजित करण्यात येणारे प्रशिक्षण.

अ.क्र	तपशील	२०१९-२०२०	२०२१-२०२१
(१)	(२)	(३)	(४)
महाराष्ट्र लेखा लिपिक प्रशिक्षण वर्ग.			
१.	वर्षातून होणारी एकुण सत्रे	१४	१०
२.	प्रशिक्षण वर्गाची मुदत	५०	५०
३.	प्रत्येक सत्रासाठी मंजूर विद्यार्थी	२६५	१६०
४.	एकुण प्रवेश दिलेले विद्यार्थी	२९३	१७०

५.	एकुण घेतलेल्या चाचणी परीक्षा	१२	१२
६.	प्रशिक्षण सत्र समाधानकारकपणे पुर्ण करणारे एकुण विद्यार्थी	२८९	९०
अराजपत्रित पर्यवेक्षीय कर्मचाऱ्यांसाठी प्रशिक्षण वर्ग			
१.	वर्षातून होणारी एकुण सत्रे	१०	९
२.	प्रशिक्षण वर्गाची मुदत	६०	६०
३.	प्रत्येक सत्रासाठी मंजूर विद्यार्थी	१६२	२१०
४.	एकुण प्रवेश दिलेले विद्यार्थी	१३८	१२०
५.	एकुण घेतलेल्या चाचणी परीक्षा	७	१०
६.	प्रशिक्षण सत्र समाधानकारकपणे पुर्ण करणारे एकुण विद्यार्थी	१३७	६०

संचालनालयाकडुन घेण्यात येणाऱ्या महाराष्ट्र लेखा व स्थानिक निधी लेखा परिक्षेसाठी इच्छुक लिपिक वर्गीय कर्मचाऱ्यांसाठी वरील प्रशिक्षण सत्रांच्या आधारे महाराष्ट्र लेखा व स्थानिक निधी लेखा गट क सेवा विभागीय परीक्षा भाग १ व भाग २ परीक्षा घेण्यात येते. शासन वित्त विभाग अधिसूचना क्र. सेवाप्र-२०१६/प्र.क्र.६५/कोषा.प्रशा-३, दिनांक २८ सप्टेंबर, २०१८ नुसार सहाय्यक लेखा अधिकारी पदाचे पदभरती नियम बदलण्यात आले असून सदर पद गट-ब (राजपत्रित) करण्यात आले आहे. त्यामुळे यापुढे पदभरती पदोन्नतीने ५०% व नामनिर्देशनाव्दारे ५०% भरण्यात येणार आहे.

महाराष्ट्र राज्याचे प्रशिक्षण धोरण २०११ :-

राज्य शासन सेवेत सर्व स्तरावर कार्यक्षमता वाढवुन गतिमान प्रशासन होण्याकरीता संचालनालयातील महाराष्ट्र वित्त व लेखा सेवा संवर्गातील अधिकाऱ्यांना व कर्मचाऱ्यांना राज्य प्रशिक्षण धोरणांतर्गत शासकीय कामकाजातील विषयावर आधारित आधुनिक गरजांचा व ज्ञानाचा तसेच कार्यालयात वापरण्यात येणाऱ्या संगणक प्रणालींचा विचार करुन पदोन्नतीनंतरचे प्रशिक्षण व उजळणी प्रशिक्षण विशेषज्ञांकडुन देण्यात येते. यामध्ये नवीन विषयाची तोंडओळखही तज्ञांकडुन करुन दिली जाते. संचालनालय स्तरावरुन सन २०१९-२०२० मध्ये खालील प्रशिक्षण संस्थेत अधिकारी व कर्मचारी यांना प्रशिक्षण देण्यात आले.

सन २०१९-२०२० मधील प्रशिक्षण संस्थांमार्फत आयोजित करण्यात आलेले प्रशिक्षण कार्यक्रम

अ.क्र.	संस्थेचे नांव	संवर्ग	सत्रांची संख्या व कालावधी	उपस्थिती
१	यशवंतराव चव्हाण विकास प्रशासन प्रबोधिनी (यशदा), पुणे.	उप संचालक व सहाय्यक संचालक	३ २ दिवस	७५

२.	वैकुंठ मेहता राष्ट्रीय सहकारी प्रबंध संस्थान, पुणे.	लेखा अधिकारी	२ १२ दिवस	६०
३.	वैकुंठ मेहता राष्ट्रीय सहकारी प्रबंध संस्थान, पुणे.	सहाय्यक लेखा अधिकारी	२ ५ दिवस	६०
४	वनामती, नागपुर.	नवनियुक्त सहाय्यक लेखा अधिकारी	२ १२ दिवस	२०८
एकुण			**९**	**४०३**

सन २०२०-२०२१ मधील प्रशिक्षण संस्थांमार्फत आयोजित करण्यात आलेले प्रशिक्षण कार्यक्रम

अ.क्र.	संस्थेचे नांव	संवर्ग	सत्रांची संख्या व कालावधी	उपस्थिती
१	यशवंतराव चव्हाण विकास प्रशासन प्रबोधिनी (यशदा), पुणे.	उप संचालक व सहाय्यक संचालक	निरंक	निरंक
२.	वैकुंठ मेहता राष्ट्रीय सहकारी प्रबंध संस्थान, पुणे.	लेखा अधिकारी	निरंक	निरंक
३.	वैकुंठ मेहता राष्ट्रीय सहकारी प्रबंध संस्थान, पुणे.	सहाय्यक लेखा अधिकारी	निरंक	निरंक
४.	वनामती, नागपुर.	नवनियुक्त सहाय्यक लेखा अधिकारी	निरंक	निरंक
एकुण			**निरंक**	**निरंक**

टिप :- सन २०२०-२०२१ मध्ये कोरोना विषाणुच्या प्रादुर्भावामुळे प्रस्तावित प्रशिक्षण सत्रे अद्यापपर्यंत आयोजित होऊ शकली नाहीत.

एकरुप पद्धती (युनिफॉर्म मॉड्युल) :-

शासकीय कामकाजाचे बदलते स्वरुप व कामकाजाविषयीच्या गरजा विचारात घेऊन कार्यरत पर्यवेक्षक, अधिक्षक, कर्मचारी यांचेकरीता आधुनिक ज्ञानावर आधारित सर्वत्र एकरुप पद्धती (युनिफॉर्म मॉड्युल) नुसार प्रशिक्षण घेण्यात येत आहे. निवडक अधिकारी, कर्मचारी यांना वेगवेगळ्या विषयांत विशेष प्रशिक्षणाव्दारे मास्टर ट्रेनर्स करुन त्यांचेमार्फत इतर विभागीय स्तरावर व कार्यालयातील कर्मचाऱ्यांना प्रशिक्षण दिले जाते. ही प्रशिक्षण सत्रे संचालनालय, विभागीय कार्यालये, अधिदान व लेखा कार्यालय व कोषागार कार्यालये यांचे स्तरावर आयोजित करण्यात येत आहेत. या प्रशिक्षण सत्रात दैनंदिन कार्यालयीन कामकाजासाठी आवश्यक असलेले नागरी सेवा नियम, वित्तीय नियम, खरेदी प्रक्रिया तसेच आधुनिक संगणक प्रणालीचे प्रशिक्षण देण्यात येत आहे. या प्रशिक्षणाबाबतचा तपशील पुढीलप्रमाणे आहे :-

संचालनालय व सह संचालक, लेखा व कोषागारे यांच्याकडून विभागीय कोषागार कार्यालयांतील कर्मचाऱ्यांना वित्तीय वर्ष सन २०१९-२०२० मध्ये आयोजित करण्यात आलेली प्रशिक्षण सत्रे (युनिफॉर्म मोड्युल).

अ.क्र.	विभागाचे नांव	प्रशिक्षण सत्रांची संख्या	प्रशिक्षित कर्मचारी
१.	संचालनालय, लेखा व कोषागारे, मुंबई.	५	२३९
२.	अधिदान व लेखा कार्यालय, मुंबई.	निरंक	निरंक
३.	सह संचालक, लेखा व कोषागारे, कोकण.	निरंक	निरंक
४.	सह संचालक, लेखा व कोषागारे, पुणे.	५२	६५७
५.	सह संचालक, लेखा व कोषागारे, नाशिक.	२४८	१८८७
६.	सह संचालक, लेखा व कोषागारे, नागपूर.	५०	१२६०
७.	सह संचालक, लेखा व कोषागारे, औरंगाबाद.	२०	३५०
८.	सह संचालक, लेखा व कोषागारे, अमरावती.	११	१६६४
एकुण		**३८६**	**६०५७**

सन २०२०-२०२१ चा एकरुप पद्धत प्रशिक्षण कार्यक्रम :-

अ.क्र.	विभागाचे नांव	प्रशिक्षण सत्रांची संख्या	उपस्थित कर्मचारी
१.	संचालनालय, लेखा व कोषागारे, मुंबई.	निरंक	निरंक
२.	अधिदान व लेखा कार्यालय, मुंबई.	निरंक	निरंक
३.	सह संचालक, लेखा व कोषागारे, कोकण.	निरंक	निरंक
४.	सह संचालक, लेखा व कोषागारे, पुणे.	५२	७००
५.	सह संचालक, लेखा व कोषागारे, नाशिक.	निरंक	निरंक
६.	सह संचालक, लेखा व कोषागारे, नागपूर.	१२	१२७
७.	सह संचालक, लेखा व कोषागारे, औरंगाबाद.	२०	३५०
८.	सह संचालक, लेखा व कोषागारे, अमरावती.	निरंक	निरंक
एकुण		**८४**	**११७७**

विशेष प्रशिक्षण :-

दैनंदिन शासकीय कामकाजातील नवीन संगणक प्रणालीबाबत आणि विशेष विषयांबाबत अधिकारी/कर्मचाऱ्यांना प्रशिक्षित करण्यासाठी विशेष विषयाचे तात्काळ प्रशिक्षण देण्यात येते. संचालनालय व विभागीय स्तरावर आयोजित करण्यात आलेली विशेष प्रशिक्षण सत्रे पुढीलप्रमाणे :-

संचालनालयामार्फत सन २०१९-२०२० मध्ये आयोजित करण्यात आलेली विशेष प्रशिक्षण सत्रे

अ.क्र.	प्रशिक्षणाचा विषय	संस्थेचे नांव	सत्रांची संख्या व कालावधी	उपस्थिती
१	योग प्रशिक्षण	संचालनालय, लेखा व कोषागारे, मुंबई (दिनांक २१.०६.२०१९ जागतिक योग दिन)	१ सत्र कालावधी १ दिवस	५५
२	BEAMS	संचालनालय, लेखा व कोषागारे, मुंबई दिनांक १९.०९.२०१९	१ सत्र कालावधी १ दिवस	५४
३	Bill Portal	संचालनालय, लेखा व कोषागारे, मुंबई दिनांक २०.०९.२०१९	१ सत्र कालावधी १ दिवस	४१
४	नागरी संरक्षण आपत्ती व्यवस्थापन जनजागृती	संचालनालय, लेखा व कोषागारे, मुंबई दिनांक ०७.१२.२०१९	१ सत्र कालावधी १ दिवस	४९
५.	ताणतणाव व्यवस्थापन-डॉ. शुभांगी पारकर	संचालनालय, लेखा व कोषागारे, मुंबई दिनांक ३१.०१.२०२०	१ सत्र कालावधी १ दिवस	४०

यशदा मार्फत सन २०१९-२०२० मध्ये आयोजित करण्यात आलेली विशेष प्रशिक्षण सत्रे

अ.क्र.	प्रशिक्षणाचा विषय	संस्थेचे नांव	सत्रांची संख्या व कालावधी	उपस्थिती
१	PAC Para महाराष्ट्र वित्त व लेखा सेवा गट-अ अधिकारी यांचेसाठी	यशदा, पुणे (दिनांक ३०.१२.२०१९ ते दिनांक ३१.१२.२०१९)	१ (सत्र कालावधी २ दिवस)	२५
२	PAC Para महाराष्ट्र वित्त व लेखा सेवा गट-अ अधिकारी यांचेसाठी	यशदा, पुणे (दिनांक ०३.०१.२०२० ते दिनांक ०४.०१.२०२०)	१ (सत्र कालावधी २ दिवस)	२५
३	PAC Para महाराष्ट्र वित्त व लेखा सेवा गट-अ अधिकारी यांचेसाठी	यशदा, पुणे (दिनांक १३.०१.२०२० ते दिनांक १४.०१.२०२०)	१ (सत्र कालावधी २ दिवस)	२५

संचालनालयामार्फत सन २०२०-२०२१ मध्ये आयोजित करण्यात आलेली विशेष प्रशिक्षण सत्रे

अ.क्र.	प्रशिक्षणाचा विषय	संस्थेचे नांव	सत्रांची संख्या व कालावधी	उपस्थिती
१	निरंक	निरंक	निरंक	निरंक

टिप :- कोरोना विषाणुच्या प्रादुर्भावामुळे माहे डिसेंबर २०२० अखेरपर्यंत कुठल्याही विशेष प्रशिक्षण सत्रांचे आयोजन करता आले नाही.

संचालनालयामार्फत सन २०२१-२०२२ मध्ये प्रस्तावित करण्यात आलेली विशेष प्रशिक्षण सत्रे

अ.क्र.	प्रशिक्षणाचा विषय	संस्थेचे नांव	सत्रांची संख्या व कालावधी
१	कोषवाहिनी	संचालनालय, लेखा व कोषागारे, मुंबई.	१ दिवस
२	ट्रेझरीनेट	संचालनालय, लेखा व कोषागारे, मुंबई	१ दिवस
३	सेवार्थ	संचालनालय, लेखा व कोषागारे, मुंबई	१ दिवस
४	वेतनिका	संचालनालय, लेखा व कोषागारे, मुंबई	१ दिवस

टिप :- कोरोना विषाणुच्या प्रादुर्भावामुळे माहे डिसेंबर २०२० अखेरपर्यंत कुठल्याही विशेष प्रशिक्षण सत्रांचे आयोजन करता आले नाही.

विशेषज्ञ प्रशिक्षण

राज्य प्रशिक्षण धोरणांतर्गत अधिकारी व कर्मचारी यांचा अधिक कार्यक्षम, कार्यतत्पर अधिकारी व कर्मचारी म्हणुन विकास होण्यासाठी विविध विषयांचे ज्ञान असणे आवश्यक आहे. त्यानुसार संचालनालयाच्या अधिनस्त सहसंचालक व अधिदान व लेखा कार्यालयातील कार्यरत अधिकारी व कर्मचारी यांना प्रशिक्षण देण्यासाठी विभागीय स्तरावर विशेषज्ञ (मास्टर ट्रेनर) तयार करण्याकरीता संचालनालयामार्फत प्रशिक्षणाचे आयोजन करण्यात येते.

विशेष अध्ययन कार्यक्रम

राष्ट्रीय वित्तीय प्रबंधन संस्थान (वित्त मंत्रालय, भारत सरकार अंतर्गत स्वायत्त संस्था), फरीदाबाद, हरियाणा यांच्यातर्फे आयोजित व्यवस्थापन (वित्तीय व्यवस्थापन) विषयातील पदव्युत्तर पदविका अभ्यासक्रमासाठी महाराष्ट्र वित्त व लेखा सेवा गट-अ मधील एका अधिकाऱ्याचे नामनिर्देशन केले आहे.

तक्ता क्रमांक १

लेखा प्रशिक्षण वर्गाकरीता अर्थसंकल्पीय तरतुद

(रुपये लाखांत)

अ.क्र	कार्यक्रम	प्रत्यक्ष रकमा २०१९-२०२०	अर्थसंकल्प २०२०-२०२१	सुधारित अंदाज २०२०-२०२१	अर्थसंकल्प २०२१-२०२२
१	२	३	४	५	६
	(अ) कार्यांचे वर्गीकरण.				
	गौणशीर्ष ००३ लेखा प्रशिक्षण वर्ग (अनिवार्य)				
	भारित	**०.००**	**०.००**	**०.००**	**०.००**
	दत्तमत	**२३८.६०**	**२६८.५९**	**२३३.०५**	**२८५.३९**
	(ब) उद्दिष्टनिहाय वर्गीकरण				
	लेखा प्रशिक्षण वर्ग				
	वेतन	२२५.०२	२४०.००	२१८.४०	२५६.८०
	मजुरी	०.०२	०.०८	०.०८	०.०८
	अतिकालिक भत्ता	०.००	०.००	०.००	०.००
	दुरध्वनी, वीज व पाणी	०.२४	१.१५	०.८१	१.१५
	कंत्राटी सेवा	०.००	०.००	०.००	०.००
	देशांतर्गत प्रवासखर्च	०.६६	१.७८	०.८९	१.७८
	कार्यालयीन खर्च	७.९४	११.४३	५.७२	११.४३
	भाडेपट्टी व कर	०.१५	०.१५	०.१५	०.१५
	संगणक खर्च	०.००	०.००	०.००	०.००
	पेट्रोल, तेल व वंगण	०.००	०.००	०.००	०.००
	व्यावसायिक सेवा	४.५७	१४.००	७.००	१४.००
	एकुण भारित	**०.००**	**०.००**	**०.००**	**०.००**
	एकुण दत्तमत	**२३८.६०**	**२६८.५९**	**२३३.०५**	**२८५.३९**
	(ख) वित्त व्यवस्थेची साधने				
	भारित	**०.००**	**०.००**	**०.००**	**०.००**
	दत्तमत	**२३८.६०**	**२६८.५९**	**२३३.०५**	**२८५.३९**

(७) राष्ट्रीय निवृत्तीवेतन योजना

राज्य अभिलेख देखभाल अभिकरण कार्यालय, मुंबई.

१) परिभाषित अंशदान निवृत्तीवेतन योजना (Defined Contribution Pension System) :-

केंद्र शासनाने त्यांच्या सेवेमध्ये दिनांक ०१.०१.२००४ रोजी किंवा त्यानंतर नियुक्त होणाऱ्या कर्मचाऱ्यांसाठी परिभाषित अंशदान निवृत्तीवेतन प्रणाली (Defined Contribution Pension System) शासन अधिसूचना, वित्त मंत्रालय, आर्थिक कार्य विभाग दिनांक २२.१२.२००३ अन्वये लागु केली तसेच निवृत्तीवेतन निधी विनियामक आणि विकास प्राधिकरण (Pension Fund Regulatory and Development Authority) यांची स्थापना केली.

केंद्र शासनाच्या परिभाषित अंशदान निवृत्तीवेतन योजनेच्या धर्तीवर राज्य शासनाने सेवेत दिनांक ०१.११.२००५ रोजी अथवा त्यानंतर नियुक्त होणाऱ्या कर्मचाऱ्यांसाठी परिभाषित अंशदान निवृत्तीवेतन योजना (DCPS) लागु केली आहे. सदर परिभाषित अंशदान निवृत्तीवेतन योजना (DCPS) योग्य त्या फेरफारांसह कृषी विद्यापीठे/कृषीतर विद्यापीठे, संलग्न अशासकीय महाविद्यालये, मान्यताप्राप्त अनुदानित शासकीय संस्था (ज्यांना निवृत्तीवेतन योजना व सर्वसाधारण भविष्य निर्वाह निधी लागु आहे), तसेच जिल्हा परिषद कर्मचारी यांना दिनांक ०१.११.२००५ पासून लागु करण्यात आली. या योजनेच्या अंमलबजावणीची कार्यपद्धती महाराष्ट्र शासन, शासन निर्णय वित्त विभाग क्र. अंनियो १००७/१८/सेवा-४, दिनांक ०७.०७.२००७ अन्वये निश्चित करण्यात आली. त्यानुसार या निधीचे लेखे ठेवणे, वार्षिक विवरणपत्र देणे इत्यादी कामांसाठी संचालनालय, लेखा व कोषागारे, मुंबई यांच्या प्रशासकीय अधिपत्याखाली राज्य अभिलेख देखभाल अभिकरण निर्माण केले.

या योजनेनुसार कर्मचाऱ्यांच्या वेतनातून मुळ वेतन + महागाई वेतन (असल्यास) + महागाई भत्ता या रकमांच्या १०% रक्कम वर्गणी म्हणून दरमहा कपात करण्यात येते आणि राज्य शासन तेवढ्याच रकमेचे अंशदान त्यांच्या परिभाषित अंशदान निवृत्तीवेतन खात्यात जमा करते. सदर जमा रकमांवर शासनाने देय व्याजदर वेळोवेळी निश्चित केले असून महाराष्ट्र शासन, शासन निर्णय, वित्त विभाग क्र. अंनियो २०१६/प्र.क्र.१००/सेवा-४, दिनांक १५.१२.२०१८ अन्वये यापुढे परिभाषित अंशदान निवृत्तीवेतन योजनेतील जमा रकमेवर भविष्य निर्वाह निधीच्या रकमेसाठी जाहीर केलेल्या व्याजदरानुसारच व्याज देण्याबाबत धोरणात्मक निर्णय घेतला आहे.

२) राष्ट्रीय निवृत्तीवेतन प्रणाली (National Pension System) :-

केंद्र शासनाने परिभाषित अंशदान निवृत्तीवेतन योजना ही राष्ट्रीय निवृत्तीवेतन प्रणालीमध्ये रुपांतरीत केली त्यानुसार राज्य शासनाने शासन निर्णय वित्त विभाग क्र. अंनियो-२०१२/प्र.क्र.९६/सेवा-४, दिनांक २७.०८.२०१४ अन्वये केंद्र शासनाच्या राष्ट्रीय निवृत्तीवेतन योजना प्रणालीमध्ये सामील होण्याचा निर्णय घेतला आणि सदर राष्ट्रीय निवृत्तीवेतन योजना राज्य शासन, जिल्हा परिषदा, मान्यताप्राप्त व अनुदानित शैक्षणिक संस्था, कृषी/कृषीतर विद्यापीठे व त्यांच्याशी संलग्नित मान्यताप्राप्त अशासकीय महाविद्यालये, जलसंपदा विभागाअंतर्गत येणारी महामंडळे यांच्या सेवेत दिनांक ०१.११.२००५ रोजी किंवा त्यानंतर नियुक्त होणाऱ्या कर्मचाऱ्यांसाठी लागु केली. सदर बदल दिनांक ०१.०४.२०१५ पासून अंमलात आला.

राष्ट्रीय निवृत्तीवेतन योजना प्रणालीच्या अंमलबजावणीच्या अनुषंगाने निवृत्तीवेतन निधी विनियामक आणि विकास प्राधिकरण (PFRDA), नवी दिल्ली यांच्या निर्देशानुसार राष्ट्रीय निवृत्तीवेतन योजना विश्वस्त मंडळ (NPS Trust), केंद्रिय अभिलेख देखभाल अभिकरण (CRA) म्हणुन मे. एन.एस.डी.एल ई-गव्हर्नन्स इन्फ्रास्ट्रक्चर लि. (National Security Depositaries Limited-e-Governance Infrastructure Limited) यांच्याशी दिनांक १०.१०.२०१४ रोजी शासनाने करार केला आहे. राष्ट्रीय निवृत्तीवेतन योजना प्रणालीच्या अंमलबजावणीसाठी शासन निर्णय वित्त विभाग क्र. अंनियो-२०१५/एनपीएस/प्र.क्र.३२/सेवा-४, दिनांक ०६.०४.२०१५ अन्वये कार्यपद्धती निश्चित केली. त्यानुसार राज्य अभिलेख देखभाल अभिकरण कार्यालयाची राज्य समन्वय कार्यालय (State Nodal Office) म्हणुन तर राज्य समन्वय अधिकारी म्हणुन संचालक, लेखा व कोषागारे यांची नियुक्ती करण्यात आली आहे.

या योजनेअंतर्गत कर्मचाऱ्यांचे अंशदान म्हणजे त्याचे मूळ वेतन + महागाई वेतन (असल्यास) + महागाई भत्ता याच्या १०% आणि तेवढेच नियोक्त्याचे अंशदान कर्मचाऱ्याच्या वेतन देयकात आहरित करण्यात येते. शासन निर्णय वित्त विभाग क्र. अंनियो-२०१९/प्र.क्र.२६६/सेवा-४, दिनांक २०.०८.२०१९ अन्वये दिनांक ०१.०४.२०१९ पासून नियोक्त्याचे अंशदान हे १४% एवढे करण्यात आले आहे. वेतनातून आहरित करण्यात आलेले कर्मचाऱ्याचे अंशदान व शासनाचे अंशदान हे कोषागारामार्फत ताळमेळाअंती विश्वस्त बँकेकडे गुंतवणूकीसाठी दरमहा वर्ग करण्यात येते. त्यांचे लेखे एन.एस.डी.एल ई-गव्हर्नन्स इन्फ्रास्ट्रक्चर लि. (National Security Depositaries Limited-e-Governance Infrastructure Limited) हे ठेवतात. एन.एस.डी.एल ई-गव्हर्नन्स इन्फ्रास्ट्रक्चर लि. हे दरवर्षी वर्गणीदाराला वार्षिक लेखा विवरणपत्र पाठवितात. या

रकमा गुंतविण्यासाठी निवृत्तीवेतन निधी विनियामक आणि विकास प्राधिकरण, नवी दिल्ली यांनी खालीलप्रमाणे निधी व्यवस्थापक नियुक्त केले आहेत.

१) SBI Pension Fund Private Ltd :- ३८.५%

२) UTI Retirement Solution Ltd :- २२.५%

३) LIC Pension Fund :- २९.५%

निवृत्तीवेतन निधी विनियामक आणि विकास प्राधिकरण, नवी दिल्ली यांचे पत्र क्र. पीएफआरडीए/१६/३/१२/०००१/२०१७ आरइजी-पीएफ, दिनांक ०३.०५.२०१८ नुसार सदर निधी खालीलप्रमाणे विविध वित्तीय साधानांत गुंतविण्यात येतो.

१) शासकीय रोखे (Government Securities) :- ५०% पर्यंत

२) कर्ज रोखे (Debt Investments) :- ४५% पर्यंत

३) अल्प कालावधीचे कर्ज रोखे :- ५% पर्यंत

४) समभाग :- १५% पर्यंत

५) Asset Backed, Trust and Miscellaneous Investment :- १५% पर्यंत

निवृत्तीवेतन निधी विनियामक आणि विकास प्राधिकरण, नवी दिल्ली यांच्या निर्देशानुसार मे. एन.एस.डी.एल ई-गव्हर्नन्स इन्फ्रास्ट्रक्चर लि. यांना पुढीलप्रमाणे सेवा शुल्काची अदायगी करण्यात येत आहे.

१) राष्ट्रीय निवृत्तीवेतन योजना कर्मचाऱ्यांची नोंदणी :- PRAN Kit रु.४०/-

२) वार्षिक परिरक्षण शुल्क :- रु. ९५/- प्रती कर्मचारी

३) व्यवहार शुल्क :- रु. ३.७५ प्रती व्यवहार

३) विविध प्राधिकाऱ्यांच्या जबाबदाऱ्या :-

महाराष्ट्र शासन, शासन निर्णय वित्त विभाग क्र. अंनियो-२०१५/एनपीएस/प्र.क्र.३२/सेवा-४, दिनांक ०६.०४.२०१५ अन्वये कार्यपद्धती निश्चित केली असून त्यानुसार विविध स्तरावरील प्राधिकाऱ्यांच्या जबाबदाऱ्या खालीलप्रमाणे आहेत :-

अ) निवृत्तीवेतन निधी विनियामक व विकास प्राधिकरण, नवी दिल्ली (PFRDA) :-

- निवृत्तीवेतन निधी विनियामक व विकास प्राधिकरण अधिनियम, २०१३ अन्वये विशद केलेली कर्तव्ये.
- राष्ट्रीय निवृत्तीवेतन योजनेची अंमलबजावणी, संनियंत्रण व निधी व्यवस्थापन.
- योजनेच्या अंमलबजावणीचे शिक्षण व प्रशिक्षणाची कार्यपद्धती ठरविणे.
- वर्गणीदारांच्या निधीची गुंतवणूकीच्या अनुषंगाने कार्यवाही करणे, निधी व्यवस्थापकांच्या कार्यपद्धतीवर नियंत्रण ठेवणे.
- वर्गणीदारांच्या तक्रारींचे निराकरण करणे.

ब) केंद्रीय अभिलेख देखभाल अभिकरण :-

- नोंदणी आणि कायम निवृत्तीवेतन खाते क्रमांक देणे (Permanant Retirement Account Number-PRAN)
- वर्गणीदारास आयपीन/टीपीन देणे.
- वर्गणीदारांचे अंशदानाचे लेखे परिरक्षित करणे.
- वर्गणीदारांच्या माहितीमध्ये झालेले बदल अद्ययावत करणे.
- वर्गणीदारास वार्षिक अंशदान व त्यावर मिळालेला लाभांश याचे विवरणपत्र निर्गमित करणे.
- कर्मचाऱ्यांच्या तक्रारींचे निराकरण करणे.

क) राज्य अभिलेख देखभाल अभिकरण कार्यालय, संचालनालय, लेखा व कोषागारे :-

राज्य अभिलेख देखभाल अभिकरण कार्यालयाची राज्य समन्वय कार्यालय म्हणुन नियुक्ती झालेली आहे.

- केंद्रीय अभिलेख देखभाल अभिकरण व कोषागार कार्यालये यांच्या कार्यपद्धतीवर नियंत्रण.
- कोषागार अधिकारी तथा उपराज्य अभिलेख देखभाल अभिकरण अधिकारी यांचेकडे जमा झालेली कर्मचाऱ्यांची अंशदाने विश्वस्त बँकेकडे वेळीच पाठविली जात आहेत किंवा नाही यावर नियंत्रण ठेवणे.

- कर्मचाऱ्यांचे अंशदान जमा होण्याबाबत, गहाळ अंशदानाबाबत, प्रान किट इत्यादींबाबत आहरण व संवितरण अधिकारी/कोषागार अधिकारी यांच्याबाबत काही तक्रारी असल्यास त्या तक्रारींचे निराकरणबाबत पाठपुरावा करणे.
- कोषागार अधिकारी यांचेकडुन प्राप्त अहवालानुसार केंद्रीय अभिलेख देखभाल अभिकरणास शासनाने केलेल्या करारनाम्याप्रमाणे सेवाशुल्क देणे.
- परिभाषित अंशदान निवृत्तीवेतन योजनेसंदर्भातील कर्मचाऱ्यांच्या अंशदान जमाबाबत व आहरण व संवितरण अधिकारी/कोषागार अधिकारी यांच्याबाबतच्या तक्रारींचे निराकरण करणे.
- दिनांक ३१.०३.२०१५ पुर्वीचे अंशदान परतावा प्रकरणास मान्यता देणे व तद्‌नंतरची परतावा प्रकरणे केंद्रीय अभिलेख देखभाल अभिकरणाकडे पाठविणे.
- परिभाषित अंशदान निवृत्तीवेतन योजनेच्या स्तर २ मधील कोषागार स्तरावर जमा असलेल्या रकमांबाबत कोषागारांच्या माहितीअन्वये व्याजाची रक्कम वर्ग करणे.
- प्रणाली विकसन करणे, डेटाबेस ठेवणे व कोषागारांना प्रशिक्षण देणे.

ड) कोषागार अधिकारी यांची जबाबदारी :-

- त्यांच्या अधिनस्त आहरण व संवितरण अधिकारी यांची नोंदणी केंद्रीय अभिलेख देखभाल अभिकरणाकडे झाल्याची खात्री करणे.
- दिनांक ०१.११.२००५ नंतर नियुक्त झालेल्या कर्मचाऱ्यांना कायम निवृत्तीवेतन खाते क्रमांक मिळाल्याबाबत खात्री करणे. या संदर्भात प्राप्त झालेले नोंदणी अर्ज केंद्रीय अभिलेख देखभाल अभिकरणाकडे पाठविणे, नोंदणी प्रक्रीया पूर्ण करणे.
- वेतन देयकाव्दारे तथा चलनाव्दारे शासकीय लेख्यात जमा झालेली वर्गणीदारांची अंशदाने ताळमेळ घेऊन विश्वस्त बँकेकडे विहित कालमर्यादेत पाठविणे.
- वर्गणीदारांचे योजनेच्या अनुषंगाने असलेल्या अडचणींचे निराकरण करणे, परतावा प्रकरणासंदर्भात कार्यवाही करणे, वर्गणीदारांच्या माहितीतील होणाऱ्या बदलांच्या अनुषंगाने कार्यवाही करणे.
- परिभाषित अंशदान निवृत्तीवेतन योजनेच्या अनुषंगाने कर्मचाऱ्यांची वार्षिक विवरणपत्रे अद्ययावत ठेवणे, गहाळ रकमांबाबत कार्यवाही करणे, परतावा प्रकरणांबाबत कार्यवाही करणे, कर्मचाऱ्यांच्या खात्यावर चुकीने जमा झालेल्या रकमा केंद्रीय अभिलेख देखभाल अभिकरणाकडुन परत मागविणे, योजनेअंतर्गत जमा झालेल्या रकमांचा ताळमेळ घेणे.

इ) आहरण व संवितरण अधिकारी यांच्या जबाबदाऱ्या :-

- दिनांक ०१.११.२००५ नंतर शासकीय सेवेत नियमित पदावर नियमित वेतन श्रेणीत शासनातील सक्षम प्राधिकाऱ्याने नियुक्त केलेल्या कर्मचाऱ्यांची नोंदणी पुर्ण करणे, केंद्रीय अभिलख देखभाल अभिकरणाकडुन प्राप्त झालेली प्रान किट, आयपीन, टीपीन वर्गणीदारास देणे, प्रान ची सेवापुस्तकात नोंद घेणे.
- कर्मचाऱ्यांच्या अंशदानाची वसुली तसेच नियोक्त्याच्या अंशदानाचे वेतन देयकाव्दारे आहरण करणे, रकमांचा ताळमेळ घेणे.
- वर्गणीदारांच्या माहितीत होणारे बदल, परताव्यासंदर्भातील मागण्या व तक्रारींबाबत कोषागार अधिकारी यांचेकडे संपर्क साधणे व निराकरण करणे.

४) राज्य अभिलेख देखभाल अभिकरण कार्यालयाचा मंजुर कर्मचारी आकृतीबंध :-

महाराष्ट्र शासन, शासन निर्णय वित्त विभाग क्र. सेवाप्र-१०.०७/प्र.क्र.७४/कोषा.प्रशा ४ दिनांक ०९.०७.२००७ अन्वये सदर अभिकरणासाठी लेखा व कोषागारे संचालनालयाच्या आस्थापनेवर एकुण २० नवीन पदे निर्माण करण्यात आली व सदर पदांना शासन निर्णय वित्त विभाग क्र. सेवाप्र २०२०/प्र.क्र.७५/कोषा (प्रशा ३) दिनांक १०.०९.२०२० अन्वये दिनांक ०१.०९.२०१९ ते दिनांक २८.०२.२०२१ पर्यंत मुदतवाढ देण्यात आलेली आहे.

अ.क्र.	संवर्ग	पदनाम	वेतनश्रेणी	पदसंख्या
१.	महाराष्ट्र वित्त व लेखा सेवा गट अ (वरिष्ठ)	उप संचालक	एस-२३ (६७७००-२०८७००)	०२
२.	महाराष्ट्र वित्त व लेखा सेवा गट ब (राजपत्रित)	लेखा अधिकारी	एस-१६ (४४९००-१४२४००)	०५
३.	महाराष्ट्र वित्त व लेखा सेवा गट ब (राजपत्रित)	सहाय्यक लेखा अधिकारी	एस-१५ (४१८००-१३२३००)	०५
४.	वरिष्ठ लिपिक	कनिष्ठ लेखापाल	एस-१० (२९२००-९२३००)	०१
५.	उच्चस्तर लघुलेखक	उच्च स्तर लघुलेखक	एस-१५ (४१८००-१३२३००)	०१
६.	निम्नस्तर लघुलेखक	निम्नस्तर लघुलेखक	एस-१४ (३८६००-१२२८००)	०१
७.	लिपिक टंकलेखक	लेखा लिपिक	एस-६ (१९९००-६३२००)	०४
८.	शिपाई	शिपाई	एस-१ (१५०००-४७६००)	०१
एकुण				**२०**

सद्यस्थितीत (दिनांक ३०.११.२०२० रोजी) या कार्यालयात अनुक्रमे उप संचालक-०२ पदे आणि शिपाई-०१ पद पद रिक्त आहेत.

५) परिभाषित अंशदान निवृत्तीवेतन योजनेअंतर्गत सन २००७-०८ ते सन २०१४-२०१५ या कालावधीतील जमा झालेली अंशदाने, त्यावरील व्याज व कर्मचारी संख्या यांचा तपशील :-

वित्तीय वर्ष	कर्मचाऱ्यांचे अंशदान (रु)	शासनाचे अंशदान (रु)	व्याज (रु)	एकुण रक्कम (रु)
२००७-२००८	१४४२३२१०२	१४४२३२१०२	६२३७७२९.९	२९४७०१९३४
२००८-२००९	५२९९८७२३९	५२९९८७२३९	६८३७०५४९.४४	११२८३४५०२७
२००९-२०१०	९९१४१५७६९	९९१४१५७६९	१८५९९२९९१	२१६८८२४५२९
२०१०-२०११	१३४२४४९७३०	१३४२४४९७३०	३८७४६०८१७.९	३०७२३६०२७८
२०११-२०१२	१८६३४१०४१३	१८६३४१०४१३	६३७६३०९६८.९	४३६४४५१७९५
२०१२-२०१३	२५१२९६७७४३	२५१२९६७७४३	१०९६६१२२८२	६१२२५४७७६८
२०१३-२०१४	३८९८९९२५६५	३८९८९९२५६५	१७५३२५१६३४	९५५१२३६७६४
२०१४-२०१५	५४१९७१४२९६	५४१९७१४२९६	२७५०९९०७७४	१३५९०४१९३६६
एकुण	**१६७०३१६९८५७**	**१६७०३१६९८५७**	**६८८६५४७७४७**	**४०२९२८८७४६१**

६) परिभाषित अंशदान निवृत्तीवेतन योजनेअंतर्गत परतावा प्रकरणांचा सांख्यिकी तपशील (योजना संकेतांक ८३४२००८८) :-

महाराष्ट्र शासन, शासन निर्णय वित्त विभाग क्र. अंनियो-१००९/प्र.क्र.१/सेवा ४, दिनांक १२.११.२०१० व क्र. अंनियो-२०१४/प्र.क्र.४५/सेवा ४, दिनांक ०८.०५.२०१४ अन्वये परिभाषित अंशदान निवृत्तीवेतन योजनेच्या अंशदानाच्या रकमा पुढील कारणांकरीता परत करण्याबाबत शासनाने मंजुरी दिलेली आहे. १) कर्मचाऱ्याचा सेवेत असताना मृत्यु झाल्यास २) कर्मचाऱ्याने नियत वयोमानापूर्वी (यथास्थिती ५८/६० वर्षे) सेवात्याग केल्यास अथवा सेवामुक्त झाल्यास ३) दिनांक ०१.११.२००५ रोजी किंवा त्यानंतर राज्यातील दुसऱ्या सेवेत रुजु झालेल्या ज्या कर्मचाऱ्यांना महाराष्ट्र नागरी सेवा (निवृत्तीवेतन) नियम १९८२ च्या तरतुदी लागु ठरल्या आहेत, अशा कर्मचाऱ्यांची परिभाषित अंशदान निवृत्तीवेतन योजनेखाली वर्गणी कपात करण्यात आली असल्यास ४) नियत वयोमानानुसार सेवानिवृत्ती.

(रक्कम हजारात)

अ.क्र.	वर्ष	परतावा प्रकरणे	प्राप्त अनुदान	वितरित अनुदान
१.	२०११-२०१२	२५	११२५	११०२
२.	२०१२-२०१३	५६	३०००	१४८४
३.	२०१३-२०१४	५८	३०००	२८९२
४.	२०१४-२०१५	२७५	३००००	२८३६७
५.	२०१५-२०१६	४१२	४००००	३२३८६
६.	२०१६-२०१७	१४७	५००००	२२३४३
७	२०१७-२०१८	४६४	६००००	५१८३६
८	२०१८-२०१९	२३९	५००००	२८१९९
९.	२०१९-२०२०	२८१	१०००००	२६९७५
१०.	२०२०-२०२१ (दि.०५.११.२०२० पर्यंत)	७९	१००००००	७८६७

७) राष्ट्रीय निवृत्तीवेतन योजनेत केंद्रीय अभिलेख देखभाल अभिकरण यांचेकडे नोंदणी झालेले कोषागारनिहाय आहरण व संवितरण अधिकारी व कर्मचारी संख्या (दिनांक ३०.०९.२०२० रोजी)

अ.क्र.	कोषागाराचे नांव व कोषागार सांकेतांक	केंद्रीय अभिलेख देखभाल अभिकरणाकडे नोंदणी झालेल्या कोषागार कार्यालयांचा सांकेतांक	केंद्रीय अभिलेख देखभाल अभिकरणाकडे नोंदणी झालेल्या आहरण व संवितरण अधिकारी यांची संख्या	एकुण नोंदणीकृत कर्मचाऱ्यांची संख्या
१	को. का. ठाणे (१२०१)	४०२९११५	४४९	१६५९३
२	को. का. रायगड (१३०१)	४०२९०७१	३७०	४६४९
३	को. का. रत्नागिरी (१४०१)	४०२९०८२	२६१	३६६५
४	को. का. सिंधुदूर्ग (१५०१)	४०३१०७५	२२०	२६८१
५	को. का. पालघर (१६०१)	४०२९१९६	३३०	४७९७
६	को. का. पुणे (२२०१)	४०२९०६०	७५३	२७१४३
७	को. का. सातारा (२३०१)	४०२९०९३	३५८	६०६२
८	को. का. सांगली (२४०१)	४०३११३४	३१९	६११९
९	को. का. सोलापुर (२५०१)	४०२९१०४	३४६	८५६५
१०	को. का. कोल्हापुर (२६०१)	४०२९००१	४१६	८१५५
११	को. का. औरंगाबाद (३१०१)	४०२८९३१	४७२	११५०३
१२	को. का. परभणी (३२०१)	४०२९१८५	२३८	३४४९
१३	को. का. बीड (३३०१)	४०३१०८६	२८८	४६२९
१४	को. का. नांदेड (३४०१)	४०२९०३४	४२६	७५५८
१५	को. का. उस्मानाबाद (३५०१)	४०३१०९०	२४३	४०४२

१६	को. का. जालना (३६०१)	४०२९१७४	२३०	४११०
१७	को. का. लातुर (३७०१)	४०२९०१२	२९४	४४५८
१८	को. का. हिंगोली (३८०१)	४०३११५६	१६३	३००८
१९	को. का. गोंदिया (४४०१)	४०२८९८६	२३५	५४२७
२०	को. का. वर्धा (४५०१)	४०२९१२६	२५८	३३९०
२१	को. का. नागपुर (४६०१)	४०२९०२३	६४७	१८८०६
२२	को. का. भंडारा (४७०१)	४०२८९४२	२३७	३७५२
२३	को. का. चंद्रपुर (४८०१)	४०२८९६४	४३४	५७१३
२४	को. का. गडचिरोली (४९०१)	४०२८९७५	४३०	७३०६
२५	को. का. नाशिक (५१०१)	४०२९०५६	६८९	११३००
२६	को. का. धुळे (५२०१)	४०३११४५	२८४	५०६७
२७	को. का. जळगांव (५३०१)	४०२८९९०	४४८	६७२५
२८	को. का. अहमदनगर (५४०१)	४०२८९१६	४७८	७१२१
२९	को. का. नंदुरबार (५५०१)	४०२९०४५	३२९	३६७०
३०	को. का. अमरावती (६१०१)	४०२९१६३	५११	९६२७
३१	को. का. अकोला (६२०१)	४०२८९२०	२५९	४५३८
३२	को. का. बुलढाणा (६३०१)	४०२८९५३	३०४	४७१२
३३	को. का. यवतमाळ (६४०१)	४०२९१४१	४६३	६९०७
३४	को. का. वाशिम (६५०१)	४०२९१३०	१८०	२८६६
३५	अधि. व लेखा कार्या. (७१०१)	४०३१९८५	६२२	४३६५६
३६	रा.अ.दे.अ, मुंबई.	४०१४७२१	३	०
एकुण			**१२९८७**	**२८१७६९**

८) परिभाषित अंशदान निवृत्तीवेतन योजनेत जमा झालेले अंशदान राष्ट्रीय निवृत्तीवेतन योजनेअंतर्गत विश्वस्त बँकेकडे वित्तीय वर्ष २०१९-२०२० पर्यंत जमा केल्याचा तपशील :-

वित्तीय वर्ष	कर्मचाऱ्यांचे अंशदान (रु)	शासनाचे सममुल्य अंशदान (रु)	व्याज (रु)	एकुण रक्कम (रु)
२००७-२००८	१३८९९४५१५	१३८९९४५१५	४४५५१८६	२८२४४४२१६
२००८-२००९	५०६२२८८९४	५०६२२८८९४	६१११८२२२	१०७३५७६०१०
२००९-२०१०	९४७८८८८४६	९४७८८८८४६	१७१९११६४०	२०६७६८९३३२
२०१०-२०११	१२७८९७१९९०	१२७८९७१९९०	३५४५२३३५८	२९१२४६७३३८
२०११-२०१२	१८०३३५०९०४	१८०३३५०९०४	६०५२०५२५०	४२११९०७०५८
२०१२-२०१३	२४७९५०९९९१	२४७९५०९९९१	१०६८४१०२६८	६०२७४३०२५०
२०१३-२०१४	३८६१०६०५८९	३८६१०६०५८९	१७१७३६५३३४	९४३९४८६५१२
२०१४-२०१५	४८८७८६६२९७	४८८७८६६२९७	२६१४२३७३९०	१२३८९९६९९८४
२०१५-२०१६	५१३५५६३०४	५१३५५६३०४	१०२६०५५४६	११२९७१८१५४

२०१६-२०१७	५०७०६६३८	५०७०६६३८	३९७४७२४२	१४११६०५१८
२०१७-२०१८	१२६२७०१४३	१२६२७०१४३	५६६३१९६०	३०९१७२२४६
२०१८-२०१९	२११२८७५	२११२८७५	८२९३९२०	१२५१९६७०
२०१९-२०२०	३२४४४३२८	३२४४४३२८	२४४६७३८२	८९३५६०३८
एकुण	**१६६२८९६२३१४**	**१६६२८९६२३१४**	**६८२८९७२६९८**	**४००८६८९७३२६**

९) दिनांक ०१.०४.२०१५ ते दिनांक ३०.०९.२०२० या कालावधीत कोषागारांनी विश्वस्त बँकेकडे पाठविलेल्या राष्ट्रीय निवृत्तीवेतन योजनेच्या अंशदानाचा तपशील :-

अ.क्र	कोषागाराचे नांव व प्रमाणक क्र.	कोषागार सांकेतांक	एन.एस.डी.एल ई-जीआयएल कडील डिटीओ क्र.	विश्वस्त बँकेकडे दिनांक ०१.०४.२०१५ ते दिनांक ३०.०९.२०२० पर्यंत वर्ग केलेली रक्कम (रु)
१	को. का. ठाणे (१२०१)	००१२०१	४०२९११५	७७२४५२०७११
२	को. का. रायगड (१३०१)	००१३०१	४०२९०७१	२०६६४४०२७५
३	को. का. रत्नागिरी (१४०१)	००१४०१	४०२९०८२	१६४६९७०९१७
४	को. का. सिंधुदूर्ग (१५०१)	००१५०१	४०३१०७५	१२५०८८२१८६
५	को. का. पालघर (१६०१)	००१६०१	४०२९१९६	२०६९६८९६९१
६	को. का. पुणे (२२०१)	००२२०१	४०२९०६०	११९२७१३४७०१
७	को. का. सातारा (२३०१)	००२३०१	४०२९०९३	२५९५८५१४७३
८	को. का. सांगली (२४०१)	००२४०१	४०३११३४	२८७७९५०५८५
९	को. का. सोलापुर (२५०१)	००२५०१	४०२९१०४	३९८६८४२४७५
१०	को. का. कोल्हापुर (२६०१)	००२६०१	४०२९००१	३६९०२४३५३९
११	को. का. औरंगाबाद (३१०१)	००३१०१	४०२८९३१	५१५६७८२४९५
१२	को. का. परभणी (३२०१)	००३२०१	४०२९१८५	१५३८५१५६४४
१३	को. का. बीड (३३०१)	००३३०१	४०३१०८६	२१९६८९३६९७
१४	को. का. नांदेड (३४०१)	००३४०१	४०२९०३४	३५२४११०६९७
१५	को. का. उस्मानाबाद (३५०१)	००३५०१	४०३१०९०	१८४८११५८०८
१६	को. का. जालना (३६०१)	००३६०१	४०२९१७४	१८७६३८३७९६
१७	को. का. लातुर (३७०१)	००३७०१	४०२९०१२	२२०७४८१३६५
१८	को. का. हिंगोली (३८०१)	००३८०१	४०३११५६	१४१४१११३३५
१९	को. का. गोंदिया (४४०१)	००४४०१	४०२८९८६	२५७३६६८६३९
२०	को. का. वर्धा (४५०१)	००४५०१	४०२९१२६	१४७६८४५५११
२१	को. का. नागपुर (४६०१)	००४६०१	४०२९०२३	८४६९८०३५०६
२२	को. का. भंडारा (४७०१)	००४७०१	४०२८९४२	१६००४६२४७९
२३	को. का. चंद्रपुर (४८०१)	००४८०१	४०२८९६४	२६१०४०१२२४

२४	को. का. गडचिरोली (४९०१)	००४९०१	४०२८९७५	३६२९०३३८८५
२५	को. का. नाशिक (५१०१)	००५१०१	४०२९०५६	५५४७९७३५०१
२६	को. का. धुळे (५२०१)	००५२०१	४०३११४५	२२८५८५९५२१
२७	को. का. जळगांव (५३०१)	००५३०१	४०२८९९०	२९६१४८४५८७
२८	को. का. अहमदनगर (५४०१)	००५४०१	४०२८९१६	३०३५४०३२७६
२९	को. का. नंदुरबार (५५०१)	००५५०१	४०२९०४५	१७९७०३६८११
३०	को. का. अमरावती (६१०१)	००६१०१	४०२९१६३	४३२७७७५७६७
३१	को. का. अकोला (६२०१)	००६२०१	४०२८९२०	२००२१६५१४६
३२	को. का. बुलढाणा (६३०१)	००६३०१	४०२८९५३	२०९९७६०२५९
३३	को. का. यवतमाळ (६४०१)	००६४०१	४०२९१४१	३२१६३५१७८७
३४	को. का. वाशिम (६५०१)	००६५०१	४०२९१३०	१२४१३१९७४४
३५	अ. व ले. का (७१०१)	००७१०१	४०३१९८५	१९०९६९६४७७७
३६	रा.अ.दे.अ मुंबई.	MAHA००१	४०१४७२१	५१६१४४४०८०
	एकुण			**१४६७७९३२१६१८**

१०) राष्ट्रीय निवृत्तीवेतन योजनेचे अंशदान विश्वस्त बँकेकडे वेळीच पाठविण्याबाबत :-

महाराष्ट्र शासन, वित्त विभाग शासन निर्णय क्र. अंनियो-२०१५/एनपीएस/प्र.क्र.३२/सेवा-४, दिनांक ०६.०४.२०१५ मधील परिच्छेद ३२ अन्वये कोषागाराकडे राष्ट्रीय निवृत्तीवेतन योजनेच्या जमा होणाऱ्या अंशदानांचा ताळमेळ घेतल्यानंतर सबस्क्रायबर कॉन्ट्रीब्युशन फाईल (Subscriber Contribution File) तयार करुन केंद्रीय अभिलेख देखभाल अभिकरणाच्या संगणक प्रणालीमध्ये अपलोड करावयाची आहे. एस.पी.एफ अपलोड केल्यानंतर केंद्रीय अभिलेख देखभाल अभिकरणाकडुन व्यवहार क्रमांक (Transaction ID) प्राप्त झाल्यापासुन पाच कामाचे दिवसांच्या आत विश्वस्त बँकेकडे निधी पाठविणे आवश्यक असते.

१) दिनांक ०१ तारखेपासुन १८ तारखेपर्यंतच्या देयकामधील वसुली त्या महिन्याच्या २५ तारखेपर्यंत.

२) दिनांक १९ ते महिन्याच्या अखेरच्या तारखेपर्यंत देयकामधील वसुली पुढील महिन्याच्या १० तारखेपर्यंत.

तक्ता क्रमांक १

राज्य अभिलेख देखभाल अभिकरण कार्यालय, मुंबई करीता अर्थसंकल्पीय तरतुद

(रुपये लाखांत)

अ.क्र	कार्यक्रम	प्रत्यक्ष रकमा २०१९-२०२०	अर्थसंकल्प २०२०-२०२१	सुधारित अंदाज २०२०-२०२१	अर्थसंकल्प २०२१-२०२२
१	२	३	४	५	६
	(अ) कार्यांचे वर्गीकरण.				
	गौणशीर्ष ०९९ (००) (०१) नवीन परिभाषित अंशदान निवृत्तीवेतन योजना (अनिवार्य)				
	भारित	**०.००**	**०.००**	**०.००**	**०.००**
	दत्तमत	**४७१.३६**	**७८५.३०**	**६७८.१६**	**८१७.५८**
	(ब) उद्दिष्टनिहाय वर्गीकरण				
	नवीन परिभाषित अंशदान निवृत्तीवेतन योजना				
	वेतन	१२०.२७	१७५.३०	१५०.००	१८७.५७
	मजुरी	०.००	०.००	०.००	०.००
	अतिकालिक भत्ता	०.००	०.००	०.००	०.००
	दुरध्वनी, वीज व पाणी	१.८७	३.००	२.१०	३.००
	कंत्राटी सेवा	०.००	०.००	०.००	०.०१
	देशांतर्गत प्रवासखर्च	०.१४	१.००	०.५०	१.००
	कार्यालयीन खर्च	१५.७९	५.००	४.१२	५.००
	भाडेपट्टी व कर	०.००	०.००	२१.१९	२०.००
	संगणक खर्च	०.१२	१.००	०.२५	१.००
	पेट्रोल, तेल व वंगण	०.००	०.००	०.००	०.००
	व्यावसायिक सेवा	३३३.१७	६००.००	५००.००	६००.००
	एकुण भारित	**०.००**	**०.००**	**०.००**	**०.००**
	एकुण दत्तमत	**४७१.३६**	**७८५.३०**	**६७८.१६**	**८१७.५८**
	(क) वित्त व्यवस्थेची साधने				
	भारित	**०.००**	**०.००**	**०.००**	**०.००**
	दत्तमत	**४७१.३६**	**७८५.३०**	**६७८.१६**	**८१७.५८**

(८) राज्य शासनाच्या निवृत्तीवेतनधारकांच्या मासिक निवृत्तीवेतनाचे प्रदान

निवृत्तीवेतनवाहिनी ही महाराष्ट्र राज्याच्या जिल्हा कोषागारांतून निवृत्तीवेतन घेणा-या निवृत्तीवेतनधारकांच्या मासिक निवृत्तीवेतन देयकांच्या तसेच निवृत्तीवेतन प्रकरणांच्या कार्यवाही संबंधातील केंद्रीय वेब बेस्ड आज्ञावली आहे. या प्रणालीची मुख्य कार्ये खालीलप्रमाणे : -

१) कोषागारांतील निवृत्तीवेतनधारकांची ओळख आणि निवृत्तीवेतनाच्या प्रथम प्रदानासाठी आवश्यक असलेली निवृत्तीवेतनधारकांची माहिती (निवृत्तीवेतनाचे अंशराशीकृत मुल्य आणि मृत्यु-नि-सेवा उपदान यासह) ऑनलाईन पद्धतीने महालेखापाल कार्यालयाकडुन कोषागारास प्राप्त होते.

२) महाराष्ट्र शासन, वित्त विभाग, शासन निर्णय क्र. संकीर्ण २०१५/प्र.क्र.८३/कोषा प्रशा-५, दिनांक ३०.१२.२०१५ अन्वये निवृत्तीवेतनधारकांना ओळख तपासणीसाठी कोषागारात हजर राहण्याची आवश्यकता नाही. संबंधित आहरण व संवितरण अधिकारी यांनी ओळख पडताळणीसाठी आवश्यक असलेली कागदपत्रे ऑनलाईन पद्धतीने कोषागारास निवृत्तीवेतन प्रणालीमार्फत सादर करावयाची आहेत. त्या कागदपत्रांच्या आधारे निवृत्तीवेतनधारकाची ओळख पडताळणी केली जाते.

३) निवृत्तीवेतन प्रणालीत निवृत्तीवेतनधारकांच्या प्रदानाबाबतचे, बदलांचे विवरणपत्र तयार होते व त्या अनुषंगाने मासिक निवृत्तीवेतन देयके प्रणालीत तयार होतात.

४) प्रत्येक वर्षी नोव्हेंबर महिन्यात हयातीचे दाखले जमा केले जातात व त्या आधारे प्रणालीमध्ये हयातीचे दाखले प्राप्त झाल्याबाबतची नोंद घेण्यात येते.

५) महाराष्ट्र शासन, वित्त विभाग, शासन निर्णय क्र. संकीर्ण-१०१५/प्र.क्र.२४/कोषा प्रशा-५, दिनांक ०१.१२.२०१५ अन्वये हयातीचे दाखले (Digital Life Certificate) ऑनलाईन पद्धतीने जीवन प्रमाण प्रणालीमार्फत स्विकारले जातात.

६) Digital Life Certificate सुविधा ही हयातीचे दाखले सादर करण्यासाठी अतिरिक्त सुविधा आहे.

७) निवृत्तीवेतन प्रणालीत निवृत्तीवेतन प्रदान आदेशांचे कोषागारांतर्गत/महालेखापाल कार्यालयांतर्गत हस्तांतरण केले जाते.

८) निवृत्तीवेतन प्रणालीत निवृत्तीवेतनसंबंधीची सर्व देयके विहित नमुन्यात तयार होतात व त्या अनुषंगाने सदर देयकांचे प्रदान थेट निवृत्तीवेतनधारकांच्या खात्यात जमा करण्यात येते.

९) निवृत्तीवेतनधारकांना स्वत:च्या प्रदानाबाबतची माहिती पाहण्याकरीता निवृत्तीवेतन प्रणालीत "Pensioners Corner" ही सुविधा उपलब्ध आहे.

१०) निवृत्तीवेतन प्रणालीमार्फत सेवार्थ, बीम्स, एसबीआय सीएमपी पोर्टल, जीवन प्रमाण पोर्टल, अर्थवाहिनी, महालेखापाल कार्यालयाची प्रणाली इ. बाह्य प्रणालींशी संवाद साधता येतो.,

११) जे निवृत्तीवेतनधारक आयकर कपातीस पात्र आहेत अशा निवृत्तीवेतनधारकांची यादी प्रणालीतुन उपलब्ध करुन देण्यात येते. सध्या निवृत्तीवेतनधारकांना/कुटूंबनिवृत्तीवेतनधारकांना कोषागारांमार्फत त्यांनी सादर केलेल्या बचतीच्या माहितीच्या आधारे आयकर कपात करुन फॉर्म क्र. १६ उपलब्ध करुन देण्यात येतो.

निवृत्तीवेतन प्रणालीमध्ये माहिती पाहण्याकरीता महालेखापाल कार्यालयातील अधिकाऱ्यांना लॉगीन उपलब्ध करुन देण्यात आले आहे. महालेखापाल कार्यालयाचे अधिकारी प्रथम प्रदानाशी संबंधित असलेले तसेच इतर निवृत्तीवेतन संबंधीची मंजुर झालेली देयकांची पाहणी करु शकतात.

शासकीय कर्मचाऱ्यांची निवृत्तीवेतन प्रकरणे शासन निर्णय क्र. सेनिवे-२०१४/सीआर३६/सेवा-४, दिनांक ०२.०७.२०१५ अन्वये ऑनलाईन पद्धतीनेच तयार करण्याची सुविधा सेवार्थ प्रणालीमार्फत वेतन देयके कोषागारास सादर करणाऱ्या सर्व आहरण व संवितरण अधिकारी यांना उपलब्ध करुन देण्यात आली आहे. सदर प्रकरणे ऑनलाईन पद्धतीने महालेखापाल कार्यालयास सादर केली जातात.

तक्ता क्रमांक १

राज्य शासनाचे निवृत्तीवेतनधारक/कुटुंब निवृत्तीवेतनधारक यांची वर्ष निहाय संख्या व त्यांचे निवृत्तीवेतन प्रदानावर झालेला खर्च -

अ.क्र.	तपशील	सन २०१९-२०२०		माहे एप्रिल २०२० ते माहे ऑक्टोबर २०२०		सन २०२१-२०२२	
		संख्या	रक्कम (रुपये)	संख्या	रक्कम (रुपये)	संख्या	रक्कम (रुपये)
१	शासकीय निवृत्तीवेतन धारक	४,२८,८४३	१२४,४३,२८,५७,७००	४,३१,५४७	८३,७९,०५,२५,९१७	४,५३,१२४	१३८,२५,४३,६७,७६२
२	कुटुंब निवृत्तीवेतन धारक	२,००,०४०	३२,८५,६१,६५,९४६	२,०६,८०२	२२,९८,४६,७९,२४५	२,१७,१४२	३७,९२,४७,२०,७५४
	एकुण	**६,२८,८८३**	**१५७,२८,९०,२३,६४६**	**६,३८,३४९**	**१०६,७७,५२,०५,१६२**	**६,७०,२६६**	**१७६,१७,९०,८८,५१६**

टिप :-

सन २०१९-२०२० या आर्थिक वर्षाकरीताची आकडेवारी १२ महिन्यांकरिता आहे. तथापि सन २०२०-२०२१ या आर्थिक वर्षाकरीता उपलब्ध करुन दिलेली आकडीवारी ही पहिल्या ८ महिन्यांकरीताची आहे.

तक्ता क्रमांक २

इतर राज्यांचे, रेल्वे व संरक्षण विभागातील आणि अखिल भारतीय सेवेतील तसेच, राजकीय निवृत्तीवेतन धारक यांची वर्षनिहाय संख्या व त्यांचे निवृत्तीवेतन प्रदानावर झालेला खर्च :-

अ.क्र	तपशील	सन २०१९-२०२०		माहे एप्रिल २०२० ते माहे ऑक्टोबर २०२०		सन २०२१-२०२२	
		संख्या	रक्कम (रुपये)	संख्या	रक्कम (रुपये)	संख्या	रक्कम (रुपये)
१	इतर निवृत्तीवेतन धारक (कुटुंब निवृत्तीवेतन धारकांसहित)	१,४१,४५०	४७,५२,६८,४०,८२२	१,४३,९५१	३५,६४,२०,८१,०१६	१,५१,१४९	५८,८०,९४,३३,६७६

टिप :-

१) सन २०१९-२०२० या आर्थिक वर्षाकरीताची आकडेवारी १२ महिन्यांकरिता आहे. तथापि सन २०१९-२०२० या आर्थिक वर्षाकरीता उपलब्ध करुन दिलेली आकडीवारी ही पहिल्या ८ महिन्यांकरीताची आहे.

२) वर्ष २०२१-२०२२ मध्ये देय असणाऱ्या सातव्या वेतन आयोगाच्या थकबाकीच्या दुसऱ्या आणि तिसऱ्या हप्त्याची अंदाजित रक्कम समाविष्ट करण्यात आली आहे.

(९) अन्य कार्यालय शाखेच्या कामकाजाबाबतची माहिती.

महाराष्ट्र कोषागार नियम १९६८ व अधिदान व लेखा कार्यालय नियमपुस्तिका मधील तरतुदीनुसार अनेक स्वीय प्रपंजी लेखे विविध विभागाकडून कार्यान्वित आहेत. या स्वीय प्रपंजी लेख्यांचे अवलोकन केले असता त्यातुन मोठ्या प्रमाणावर खर्च करण्यात येत असल्याचे दिसून येते. सदर खर्च करताना विविध शासकीय नियमांचे पालन करण्यात येते किंवा नाही व योग्य प्रकारे वित्तीय शक्तींचा वापर होतो किंवा नाही हे तपासून पाहण्याकरीता महाराष्ट्र शासन, वित्त विभाग, परिपत्रक क्र. संकीर्ण-१००९/प्र.क्र.२१/कोषा.प्र.५, दिनांक १२.१२.२००९ अन्वये मुंबई विभागातील अन्य शासकीय कार्यालये तसेच खाजगी शिक्षणसंस्था यांच्या स्वीय प्रपंजी लेख्यांची तपासणी करण्यासाठी सहसंचालक (दक्षता) यांचे नियंत्रणाखाली “तपासणी पथक” निर्माण करण्यात आले आहे.

१) सह संचालक (दक्षता) :- तपासणी पथकांचे नियंत्रक

२) लेखा अधिकारी (अन्य कार्यालये) - तपासणी पथक प्रमुख.

३) सहाय्यक लेखा अधिकारी (अन्य कार्यालये).

४) कनिष्ठ लेखापाल (अन्य कार्यालये)

सदर तपासणी पथक हे सुरुवातीस मोठ्या प्रमाणात आर्थिक व्यवहार हाताळणाऱ्या स्वीय प्रपंजी लेख्याची सर्वंकष तपासणी करुन त्याबाबतचा अहवाल संबंधित प्रशासक व त्यांचे नियंत्रक अधिकारी यांना सादर करतात. अहवालामध्ये नमुद केलेल्या अनियमिततेबाबत संबंधित कार्यालयांकडून सदर पथक अनुपालन अहवाल प्राप्त करुन घेतात व त्यावरील अभिप्राय संबंधित कार्यालयास कळवितात. त्याचप्रयमाणे गंभीर बाबींवरील अनियमिततेसंदर्भात संबंधित विभाग प्रमुख व प्रशासकीय विभाग यांना अहवाल सादर करुन त्याबाबत वित्त विभागास आणि महालेखापाल (लेखा परीक्षा) यांना ज्ञात करतात.

दिनांक ३१.०३.२०२० रोजीच्या अधिदान व लेखा कार्यालय, मुंबई यांचेकडून प्राप्त झालेल्या विवरणपत्रानुसार एकुण ११८ स्वीय प्रपंजी लेखा खाती कार्यरत आहेत.

संचालनालय, लेखा व कोषागारे, मुंबई येथील स्वीय प्रपंजी लेखा तपासणी पथकाकडून आजतागायत करण्यात आलेली कार्यवाही खालीलप्रमाणे -

अ.क्र.	तपशील	तपासणी केलेल्या लेख्यांची संख्या	आक्षेपित केल्यानुसार प्रशासकाव्दारे शासन खाती जमा करण्यात आलेली अखर्चित रक्कम (कोटीमध्ये)
१.	पहिल्या फेरीचा कालावधी (सन २०१० ते माहे जुन २०१७)	१९७	४६८.२०

२.	दुसऱ्या फेरीचा कालावधी (माहे जुलै २०१७ ते माहे सप्टेंबर २०२०)	२६	३.६३
एकुण			**४७१.८३**

याशिवाय संचालनालय, लेखा व कोषागारे, मुंबई यांचे आदेश दिनांक ३०.०४.२०१२ अन्वये विभागनिहाय सहसंचालक यांच्या अधिनस्त भांडार पडताळणी पथकांकडून त्यांच्या विभागातील स्वीय प्रपंजी लेखा खात्यांची तपासणी करण्यात येते. सन २०२०-२०२१ या चालु आर्थिक वर्षात (माहे एप्रिल २०२० ते माहे सप्टेंबर २०२०) कोरोना विषाणुच्या प्रादुर्भावामुळे स्वीय प्रपंजी लेख्यांची तपासणी करता आली नाही. या कालावधीतील स्वीय प्रपंजी लेखा खात्यांच्या तपासणीची माहिती पुढीलप्रमाणे आहे :-

अ.क्र.	विभागीय सह संचालक	२०२०-२०२१ (माहे सप्टेंबर २०२० पर्यंत) मध्ये तपासणी करण्यात आलेले स्वीय प्रपंजी लेखे.
१.	कोकण विभाग	००
२.	नागपुर विभाग	००
३.	नाशिक विभाग	००
४.	औरंगाबाद विभाग	००
५.	अमरावती विभाग	००
६.	पुणे विभाग	००

अधिदान व लेखा कार्यालय, मुंबई यांचेकडून प्रत्येक आर्थिक वर्षाअखेर प्राप्त होणाऱ्या यादीनुसार न्यायालयीन स्वीय प्रपंजी लेखे ४१ आहेत. आतापर्यंत ८ न्यायालयीन स्वीय प्रपंजी लेख्यांची तपासणी पुर्ण करण्यात आली आहे. परंतु, त्यामधील कामकाज नियमित व योग्यप्रकारे आढळून आल्याने उर्वरित ३३ न्यायालयीन स्वीय प्रपंजी लेखे तपासणी करण्याचे कामकाज स्थगित करण्यात आले आहे व ज्या स्वीय प्रपंजी लेख्यांमध्ये मोठ्या प्रमाणात अनियमितता असण्याची शक्यता आहे, अशा स्वीय प्रपंजी लेख्यांची तपासणी करण्यास प्राधान्य देण्यात आले आहे.

(IV) अधिदान व लेखा कार्यालय, मुंबई यांची माहिती

१. बृहन्मुंबईतील सर्व शासकीय आर्थिक व्यवहारांचे प्रदान व हिशोब ठेवण्याच्या कामासाठी दिनांक १ एप्रिल १९५५ पासून राज्य शासनाच्या नियंत्रणाखाली अधिदान व लेखा कार्यालयाची स्थापना करण्यात आली. केंद्रीय आर्थिक व्यवहारांचे हिशेब खातेनिहाय पध्दतीने ठेवण्याची योजना अमलात येण्यापूर्वी म्हणजेच दिनांक १ ऑक्टोबर १९७६ पूर्वी बृहन्मुंबईतील केंद्रीय आर्थिक व्यवहाराचे कामकाज (प्रदान व लेखे ठेवण्याचे कामकाज) कोषागार परीक्षण पध्दतीने हे कार्यालय पहात असे. सार्वजनिक बांधकामाव्यतिरिक्त राज्य शासनाच्या सर्व प्रदानांचे व लेखे ठेवण्याच्या कामाची जबाबदारी ह्या कार्यालयावर आहे. ज्याप्रकारे एखाद्या लेखा परीक्षण कार्यालयात पूर्व लेखा परीक्षण केले जाते त्याच धर्तीवर व त्याच मर्यादेपर्यंत पूर्व लेखा परीक्षण करून प्रदान केले जाते. परंतु हे लेखा परीक्षणाचे काम एक विभागीय योजना म्हणुन केले जाते. तथापि, हे लेखा परीक्षण संवैधानिक नाही. रिझर्व्ह बँकेने पाठविलेले लेखे आणि या कार्यालयाचे प्रदान केलेल्याचे लेखे एकत्रित संकलित करून महालेखापाल,मुंबई यांना दरमहा सादर केले जातात.

१.१ बृहन्मुंबईतील राज्य व केंद्र शासनाच्या वित्तीय व्यवहाराच्या स्वरुपानुसार या कार्यालयाच्या वेगवेगळया शाखा करण्यात आल्या आहेत.

१.२ लेखा परीक्षण - ही शाखा मा. राज्यपाल यांची वेतन देयके पारित करणे, मा. मुख्यमंत्री, मा. मंत्री, मा. राज्यमंत्री, विद्यमान विधानसभा व विधान परिषद सदस्य, मा. विरोधी पक्ष नेते, मा. न्यायमुर्ती (उच्च न्यायालय), मा. अध्यक्ष व उपाध्यक्ष (विधानसभा), मा. सभापती व मा. उपसभापती (विधान परिषद), मा. लोकआयुक्त आणि मा. उपलोकआयुक्त यांची वेतन देयके, प्रवासभत्ता देयके व वैद्यकीय खर्चाच्या प्रतिपूर्तीची देयके पारित करणे तसेच माजी आमदार विधानसभा व विधान परिषद यांची प्रवासभत्ता देयके व वैद्यकीय खर्चाच्या प्रतिपूर्तीची देयके पारित करण्याचे काम पाहते. त्याचप्रमाणे मा. न्यायमुर्ती (उच्च न्यायालय), मा. लोकायुक्त, मा. उपलोकायुक्त यांचा रजा लेखा ठेवणे, आयकर फॉर्म १६ तयार करणे तसेच वेतन प्राधिकारपत्रे तयार करण्याचे काम या शाखेमध्ये केले जाते. तसेच बृहन्मुंबईतील राज्य शासनाच्या कार्यालयातील राजपत्रित व अराजपत्रित अधिकारी/कर्मचारी यांचे वेतन व भत्ते इत्यादी, त्याचप्रमाणे आकस्मिक खर्च, अनुदान, परतावा, ठेवी व कर्जे आणि महालेखापाल, मुंबई यांनी प्राधिकृत केलेली देयके यांचे लेखापरीक्षण करुन प्रदान करण्याचे कामकाज चालते.

१.३ राज्य लेखा :- राज्य शासनाचे लेखे संकलित करुन महालेखापाल, मुंबई यांना पाठविण्याचे काम केले जाते. त्याचप्रमाणे ही शाखा केंद्रीय वित्त व्यवहारांचे (निवृत्तीवेतन) लेखे ठेवण्याचे काम पहाते. वरील कामाव्यतिरिक्त जमेची खातरजमा करण्याचे, जमा रकमेचे दाखले देण्याचे, सार्वजनिक बांधकाम खात्याला संकलित कोषागार जमेचा दाखला देण्याचे कामकाज या शाखेत चालते.

१.४ प्रदानोत्तर लेखा परीक्षण शाखा :- या शाखेत रु.२५,०००/- च्या आतील प्रवासभत्ता व आकस्मिक खर्चाच्या देयकाचे उत्तर लेखा परीक्षण करणे, त्यात आढळलेल्या त्रुटी संबंधित कार्यालयास कळवून त्याची पूर्तता करुन घेण्याचे काम चालते.

१.५ बृहत्पत्र शाखा :- ही लेखा शाखा असून या शाखेत वेगवेगळी बृहत्पत्रे ठेवण्यात येतात.

१.६ राष्ट्रीय निवृत्तीवेतन योजना (एनपीएस) शाखा :- ही एक स्वतंत्र शाखा असुन या शाखेत दिनांक ०१.११.२००५ रोजी व नंतर नियुक्ती केलेल्या राज्य शासकीय अधिकारी/कर्मचाऱ्यांचे राष्ट्रीय निवृत्तीवेतन योजनेचे (पुर्वीचे नांव अंशदायी निवृत्तीवेतन योजना) लेखे ठेवण्याचे काम पार पाडले जाते.

१.७ निवृत्तीवेतन शाखा :- या शाखेत केंद्र शासनाच्या आणि महाराष्ट्र व इतर राज्य शासनाच्या निवृत्तीवेतनधारकांना निवृत्तीवेतन देण्याचे कामकाज चालते. महाराष्ट्र लोकसेवा हक्क अधिनियम २०१५ मधील कलम ३ नुसार मासिक निवृत्तीवेतन व कुटुंब निवृत्तीवेतन ही सेवा अधिसूचित करण्यात आली असल्याने सदर लोकसेवेसाठी पदनिर्देशित अधिकारी म्हणुन सहाय्यक अधिदान व लेखा अधिकारी व प्रथम अपीलीय अधिकारी म्हणुन अधिदान व लेखा अधिकारी यांना घोषित केले आहे. त्यानुसार सर्व निवृत्तीवेतनधारकांना महिन्याच्या १ तारखेस निवृत्तीवेतन प्राप्त होईल याची तजवीज करण्यात आली आहे. निवृत्तीवेतनधारकांना एस.एम.एस व्दारे निवृत्तीवेतनातील बदलांची माहिती पुरविण्याची सुविधा सुरु करण्याकरीता संचालनालय, लेखा व कोषागारे, मुंबई यांचे स्तरावरुन कार्यवाही केली जात आहे. सन २०१६-२०१७ पासून जीवन प्रमाण पोर्टलचा वापर करुन संगणकीकृत जीवन प्रमाणपत्र स्विकारण्यास सुरवात केलेली आहे.

१.८ रोख व धनादेश :- ही शाखा देयके स्विकारण्याचे व देयकांचे (धनादेशाद्वारे / अथवा एनईएफटी / ईसीएस/ई-कुबेर प्रणालीव्दारे) प्रदान करण्याचे काम करते.

१.९ संगणक शाखा :- सर्व लेखे संगणकावर तयार करण्यात येत असून ते महालेखापाल, मुंबई यांना सादर करण्यात येतात. अधिदान व लेखा कार्यालयात देयके प्राप्त झाल्यापासून धनादेश वितरीत व लेखे तयार करण्यापर्यंत सर्व कामे संगणकावर तयार करण्यात येतात. संगणकीकरणामुळे अधिदान व लेखा कार्यालयाची जमा व खर्चाची सविस्तर आकडेवारी रोजच्या रोज उपलब्ध होते. त्याचप्राणे सर्व राज्य शासकीय निवृत्तीवेतनधारकांच्या व काही इतर राज्यांमधील निवृत्तीवेतनधारकांच्या निवृत्तीवेतनाच्या देयकांचे संगणकीकरण करण्यात आले असून त्यांना मासिक निवृत्तीवेतनाचे प्रदान ईसीएस/एनईएफटी/ई-कुबेर व्दारे करण्यात येत आहे. माहे एप्रिल २०१२ पासून टि.सी.एस (टाटा कन्सल्टन्सी सर्विसेस) ने विकसित केलेल्या नवीन सेवार्थ प्रणालीव्दारे तयार करण्यात आलेली वेतन देयके स्विकारण्यात

सन २०१६-२०१७ मध्ये संगणकीकृत लेखा तयार करण्यासाठी महालेखापाल कार्यालयातील VLC आज्ञावलीचा वापर करुन संपूर्ण मासिक लेख्याचे संगणकीकरण करणे तसेच संगणकीकृत ताळमेळ घेण्यासाठी महोलेखापाल कार्यालयाच्या आज्ञावलीवर सुविधा उपलब्ध करुन देणे या बाबी प्रस्तावित आहेत.

१.१० आस्थापना, नियंत्रण व दप्तर शाखा :- या शाखांमध्ये या कार्यालयातील आस्थापनेचे व त्याचप्रमाणे वेगवेगळया शाखांमध्ये समन्वय ठेवणे, त्याचप्रमाणे शासनाने व महालेखापाल इत्यादींनी वेळोवेळी काढलेल्या नियम

व अधिनियम आणि आदेशांचे परीक्षण करणे, शासकीय कार्यप्रणालीमध्ये वेळोवेळी होणाऱ्या बदलांबाबत वरिष्ठ कार्यालयाच्या आदेशान्वये या कार्यालयाच्या अधिनस्त असलेल्या आहरण व संवितरण अधिकाऱ्यांना प्रशिक्षण देणे, चर्चासत्र आयोजित करणे, कार्यालयात आलेल्या पत्रांची नोंद ठेवणे व या कार्यालयातून पत्र बाहेर पाठविणे इत्यादी कामे चालतात.

अधिदान व लेखा कार्यालय हे अधिदान व लेखा अधिकारी यांच्या अधिपत्याखाली चालते. त्यांना उप अधिदान व लेखा अधिकारी, सहाय्यक अधिदान व लेखा अधिकारी, सहाय्यक लेखा अधिकारी व वरिष्ठ लेखापाल इत्यादी त्यांच्या कामात मदत करतात.

तक्ता क्रमांक १

अधिदान व लेखा कार्यालय, मुंबई करीता अर्थसंकल्पीय तरतुद

(रुपये लाखांत)

अ.क्र	कार्यक्रम	प्रत्यक्ष रकमा २०१९-२०२०	अर्थसंकल्प २०२०-२०२१	सुधारित अंदाज २०२०-२०२१	अर्थसंकल्प २०२१-२०२२
१	२	३	४	५	६
	(अ) कार्यांचे वर्गीकरण.				
	गौणशीर्ष ०९६ अधिदान व लेखा कार्यालय (अनिवार्य)				
	भारित	**०.००**	**०.००**	**०.००**	**०.००**
	दत्तमत	**३६०८.३७**	**४३८१.५५**	**४३५३.६३**	**४५५७.३१**
	(ब) उद्दिष्टनिहाय वर्गीकरण				
	अधिदान व लेखा कार्यालय, मुंबई.				
	वेतन	३२५०.९४	३९६२.७५	३९४४.६४	३९३८.१८
	मजुरी	०.००	०.००	०.००	०.००
	अतिकालिक भत्ता	०.२८	०.५७	०.५७	०.६०
	दुरध्वनी, वीज व पाणी	३१.१९	३६.४०	३६.१३	३६.४०
	कंत्राटी सेवा	५.९६	१४.७०	१४.७०	२५.००
	देशांतर्गत प्रवासखर्च	१.२७	४.००	३.९७	४.००
	कार्यालयीन खर्च	३९.०७	३५.२६	३५.२२	३५.२६
	भाडेपट्टी व कर	१९.२४	५०.४०	५०.४०	५०.४०
	संगणक खर्च	१०.४२	१७.४७	८.००	१७.४७
	पेट्रोल, तेल व वंगण	०.००	०.००	०.००	०.००
	लहान बांधकामे	२५०.००	२६०.००	२६०.००	४५०.००
	एकुण भारित	**०.००**	**०.००**	**०.००**	**०.००**
	एकुण दत्तमत	**३६०८.३७**	**४३८१.५५**	**४३५३.६३**	**४५५७.३१**
	(क) वित्त व्यवस्थेची साधने				
	भारित	**०.००**	**०.००**	**०.००**	**०.००**
	दत्तमत	**३६०८.३७**	**४३८१.५५**	**४३५३.६३**	**४५५७.३१**

तक्ता क्रमांक २
अधिदान व लेखा कार्यालयाचे कामकाज

अ.क्र	तपशिलवार बाबी	२०१९-२०२०	२०२०-२०२१	२०२१-२०२२
१	नियंत्रण अधिकाऱ्यांची संख्या	३६५	४००	४००
	आहरण व संवितरण अधिकाऱ्यांची संख्या	६९८	७०५	७१०
२	राजपत्रित अधिकाऱ्यांची संख्या (जे स्वत:चे वेतन देयक राजपत्रित अधिकाऱ्यांचे वेतन देयक या नमुन्यात कोषागारात सादर करतात)	४१	४५	५०
३	स्विकृत देयकांची संख्या	१६१९६०	१९८२५६	२४४६९४
४	देयकांची दैनिक सरासरी (२७० दिवस धरुन)	६००	७३४	९०६
५	**देयकांचे प्रदान, संख्या व रक्कम (लाखात)**			
	अ) धनादेशाव्दारे :-			
	संख्या	२३२७३	२५६००	२८१६०
	रक्कम (लाखात)	३४२४३३३	४१०९२००	४९३१०४०
	ब) रोखीने :-			
	संख्या	०	०	०
	रक्कम (लाखात)	०	०	०
	क) इसीएस / एनईएफटी ने :-			
	संख्या	११७९१६	१४१४९९	१६९७९९
	रक्कम (लाखात)	४९१४०७२	५८९६८८६	७०७६२६४
	ड) ई-कुबेरव्दारे :-			
	संख्या	२०७७१	३११५७	४६७३५
	रक्कम (लाखात)	४९०१७२	७३५२५९	११०२८८८
	एकुण संख्या	**१६१९६०**	**१९८२५६**	**२४४६९४**
	एकुण रक्कम (लाखात)	**८८२८५७७**	**१०७४१३४५**	**१३११०१९१**
६	**संकलन विभाग**			
	अ) जमा नोंदी (चलनाव्दारे) संख्या	४३८५२	६५७७८	९८६६७
	ब) रक्कम (लाखात)	७५६७४४	११३५११६	१७०२६७४
	क) खर्च नोंदी संख्या (धनादेशाव्दारे)	५०७६	७६१४	९८९८
	ड) रक्कम (लाखात)	९०७९४६	११८०३३०	१५३४४२८

टिप :- वरील रकाना ६ (क) मधील नोंदी धनादेशाव्दारे संख्या यामध्ये PWD, FOREST, PLA या धनादेशांचा समावेश आहे.

७	स्विकृत निवृत्तीवेतन आदेश संख्या	३७६४	४८९३	६३६१
	स्विकृत उपदान आदेश संख्या	३५७३	४६४५	६०३८
	स्विकृत उपदान आदेश रक्कम (लाखांत)	१३००९	१६९१२	२१९८५
	उपदान प्रदान संख्या	३७७६	४९०९	६३८१
	उपदान प्रदान रक्कम (लाखांत)	१७१००	२२२२९	२८८९८
	स्विकृत अंशदान प्रदान आदेश संख्या	०	०	०
	अंशराशीकरण प्रदान संख्या	०	०	०
	अंशराशीकरण प्रदानाची रक्कम (लाखांत)	०	०	०
८	**ठेवी-जमा ठेवी (रक्कम लाखांत)**			
	अ) चलनांची संख्या	४७८	६२१	८०८
	आ) ठेवीची रक्कम	१३९२४	१८१०१	२३५३१
९	**ठेवींची प्रदाने (रक्कम लाखांत)**			
	अ) प्रमाणकांची संख्या			
	मुख्य लेखाशीर्ष ८३३६	१३४३	१४७७	१६२५
	मुख्य लेखाशीर्ष ८४४३	८७	९६	१०६
	आ) खातेबदल संख्या			
	मुख्य लेखाशीर्ष ८३३६	२०	२२	२४
	मुख्य लेखाशीर्ष ८४४३	२०	२२	२४
	इ) प्रदानाची एकूण रक्कम			
	मुख्य लेखाशीर्ष ८३३६	२५९२१	२८५१३	३१३६४
	मुख्य लेखाशीर्ष ८४४३	२०६	७४३	८१७
१०	थकीत धनादेश मेळ	१२	१२	१२

(V) कोषागार कार्यालयांची माहिती.

जिल्हा कोषागारे ही महाराष्ट्र राज्याच्या आर्थिक व्यवस्थापन प्रणालीचा कणा आहे. राज्य सरकारच्या वतीने महालेखापाल कार्यालयाने निश्चित केलेल्या नमुन्यांमध्ये जमा व खर्चाचे लेखे यांचा ताळमेळ ठेवण्याची जबाबदारी सर्व जिल्हा कोषागार कार्यालयांवर असते तसेच जिल्हा कोषागारातील व उपकोषागारांकडुन होणा-या जमा व प्रदानाच्या व्यवहाराबाबत जिल्हा कोषागार अधिकारी जबाबदार असतो. भारतीय रिझर्व्ह बँकेशी केलेल्या विशेष करारान्वये भारतीय रिझर्व्ह बँकेने प्राधिकृत केलेल्या राष्ट्रीय बँकांच्या शाखांमार्फत राज्य शासनाचे आर्थिक व्यवहार केले जातात.

पुर्वी सर्व जिल्हा कोषागारे हे महसुल व वन विभागाच्या नियंत्रणाखाली होती. सन १९५५ पासुन सर्व जिल्हा कोषागारे वित्त विभागाच्या प्रशासकीय नियंत्रणाखाली आणली गेली आहेत आणि सन १९६४ पासुन उपकोषागारे ही वित्त विभागाच्या नियंत्रणाखाली आणली गेली आहेत. सध्या राज्यात १ व्हर्च्युअल कोषागार कार्यालय, १ अधिदान व लेखा कार्यालय, ३४ जिल्हा कोषागारे व ३२३ उपकोषागारे आहेत. एकुण ३२३ उपकोषागारांपैकी १४६ उपकोषागार कार्यालये ही उच्चश्रेणी आणि १७७ निम्नश्रेणी उपकोषागार कार्यालये अशी वर्गीकृत करण्यात आलेली आहेत. उच्चश्रेणी उपकोषागारात महाराष्ट्र वित्त व लेखा सेवा गट-ब (राजपत्रित) सवंर्गातील सहाय्यक लेखा अधिकारी व निम्नश्रेणी उपकोषागारांत विभागीय सह संचालक, लेखा व कोषागारे यांच्या प्रशासकीय नियंत्रणाखाली असलेले उपलेखापाल (वरिष्ठ लेखापाल) उपकोषागार अधिकारी म्हणुन कामकाज पाहतात.

जिल्हा कोषागारे व अधिनस्त उपकोषागारे ही जिल्हा कोषागार अधिकारी यांच्या अधिकारात असतात. राज्यातील २८ जिल्हा कोषागारांत कोषागार अधिकारी या पदावर महाराष्ट्र वित्त व लेखा सेवा गट-अ संवर्गातील सहाय्यक संचालक व ठाणे, पुणे, नाशिक, औरंगाबाद, अमरावती व नागपुर या सहा कोषागारांतील कोषागार अधिकारी महाराष्ट्र वित्त व लेखा सेवा गट-अ संवर्गातील उपसंचालक दर्जाचे आहेत. महाराष्ट्र वित्त व लेखा सेवा गट-ब (राजपत्रित) संवर्गातील अधिकारी अप्पर कोषागार अधिकारी या नात्याने कोषागार अधिकारी यांना दैनंदिन कामकाजात मदत करतात.

कार्यक्षम प्रशासनाकरीता जिल्हा कोषागारांमध्ये पुढील शाखा करण्यात आल्या आहेत.

१. आस्थापना.

२. लेखापरीक्षा.

३. ठेव.

४. संकलन.

५. निवृत्तीवेतन.

६. धनादेश.

७. मुद्रांक.

८. संगणक.

९. राष्ट्रीय पेन्शन योजना.

संचालक, लेखा व कोषागारे व विभागीय सह संचालक, लेखा व कोषागारे यांनी आयोजित केलेल्या तपासणीव्दारे जिल्हा कोषागारांच्या कामकाजाचे नियतकालिक निरिक्षण केले जाते. ही तपासणी तपशीलवार केली जाते व त्यामध्ये शासनाने विहित केलेल्या प्रश्नावलीतील सर्व मुद्यांचा अंतर्भाव असतो. तसेच जिल्हाधिकारी हे दरवर्षी माहे मार्च मध्ये कोषागारातील सुरक्षा कक्षाची तपासणी करतात.

महालेखापाल कार्यालय (मुंबई व नागपुर) यांचेकडुन राज्यातील सर्व जिल्हा कोषागारांची व उपकोषागारांची दरवर्षी तपासणी करण्यात येते. सदर तपासणीचा वार्षिक अहवाल महालेखापालांमार्फत वित्त विभाग, महाराष्ट्र शासन यांचेकडे सादर करण्यात येतो.

तक्ता क्रमांक १

कोषागार कार्यालयांकरीता अर्थसंकल्पीय तरतुद

(रुपये लाखांत)

अ.क्र	कार्यक्रम	प्रत्यक्ष रकमा २०१९-२०२०	अर्थसंकल्प २०२०-२०२१	सुधारित अंदाज २०२०-२०२१	अर्थसंकल्प २०२१-२०२२
१	२	३	४	५	६
	(अ) कार्यांचे वर्गीकरण.				
	गौणशीर्ष ०९७ कोषागार आस्थापना (अनिवार्य)				
	भारित	**०.००**	**०.००**	**०.००**	**०.००**
	दत्तमत	**१७२९०.७४**	**२००४२.७५**	**१८२१८.०४**	**२०७१९.७०**
	(ब) उद्दिष्टनिहाय वर्गीकरण				
	कोषागार आस्थापना				
	वेतन	१४९९६.७५	१६८०४.५९	१५९०६.८५	१७४८०.९१
	मजुरी	१०.३५	१०.९३	१०.९३	११.४८
	अतिकालिक भत्ता	०.९१	२.०८	१.०४	२.१५
	दुरध्वनी, वीज व पाणी	१९७.२८	२२९.६१	२०५.८७	२२९.६१
	कंत्राटी सेवा	०.००	०.०१	२०.०१	२२०.८१
	देशांतर्गत प्रवासखर्च	८१.४३	१३४.६४	५५.३२	१३४.६४
	कार्यालयीन खर्च	३८३.८३	९३८.५०	४६१.१०	७१७.६९
	भाडेपट्टी व कर	६६.६७	७१.४८	७६.१९	७१.४८
	संगणक खर्च	१५५३.५२	१८५०.९१	१४८०.७३	१८५०.९१
	पेट्रोल, तेल व वंगण	०.००	०.००	०.००	०.०२
	व्यावसायिक सेवा	०.००	०.००	०.००	०.००
	एकुण भारित	**०.००**	**०.००**	**०.००**	**०.००**
	एकुण दत्तमत	**१७२९०.७४**	**२००४२.७५**	**१८२१८.०४**	**२०७१९.७०**
	(क) **वित्त व्यवस्थेची साधने**				
	भारित	**०.००**	**०.००**	**०.००**	**०.००**
	दत्तमत	**१७२९०.७४**	**२००४२.७५**	**१८२१८.०४**	**२०७१९.७०**

तक्ता क्रमांक २

कोषागार कार्यालयांचे कामकाज

अ.क्र.	तपशीलवार बाबी	२०१९-२०२०	२०२०-२०२१
(१)	(२)	(३)	(४)
१.	**आहरण व संवितरण अधिकाऱ्यांची संख्या**		
	(१) जिल्हा कोषागारे	६५७९	६६३८
	(२) उप कोषागारे	७२५७	७३६०
	एकुण	**१३८३६**	**१३९९८**
२.	**राजपत्रित अधिकाऱ्यांची संख्या (जे स्वत:चे वेतन देयक राजपत्रित अधिकाऱ्यांच्या देयक नमुन्यात कोषागारात सादर करतात असे राजपत्रित अधिकारी)**		
	(१) जिल्हा कोषागारे	४४२	४४५
	(२) उप कोषागारे	३४३	३५५
	एकुण	**७८५**	**८००**
३.	**स्वीकृत देयकांची संख्या**		
	(१) जिल्हा कोषागारे	१०९७८००	११७२२८६
	(२) उप कोषागारे	६४१८२२	६५७०५०
	(३) निवृत्तीवेतन धारकांची तयार केलेली देयके	१४४२४४	१३८२६६
	एकुण	**१८८३८६६**	**१९६७६०२**
४.	**देयकांची दैनंदिन सरासरी**	**७८७७**	**९०९३**
५.	**देयकांचे प्रदान**		
	(अ) काढलेल्या धनादेशांची संख्या	१४५१७४	१४५७९६
	(ब) रोखीने	०	०
	(क) बँकांव्दारे / इएफटी / सीएमपी व्दारे	१२३३०४३	१३०६८६८
	एकुण	**१३७८२१७**	**१४५२६६४**
६.	**संकलन विभाग**		
	(अ) जमा नोंदी (संख्या)	१२०४५६२	११२४९४१
	(ब) रक्कम (लाखात)	३८३०२५२	३४२६८९१
	(क) खर्च नोंदी (संख्या)	१५८५५४०	२६३७१६७
	(ड) रक्कम (लाखात)	२११३२८१८	२०४८८१५७
७.	**स्वीकृत निवृत्तीवेतन आदेश संख्या**		
	(अ) महाराष्ट्र राज्य	११९७२३	१२९३६२
	(ब) केंद्रीय	८४	८५
	(क) इतर राज्ये	५३९	५६७

	एकुण	**१२०३४६**	**१३००१४**
८.	**स्वीकृत उपदान आदेश संख्या**		
	(अ) महाराष्ट्र राज्य	४८२७३	५०४७६
	(ब) केंद्रीय	०	०
	(क)इतर राज्ये	२७	३६
	एकुण	**४८३००**	**५०५१२**
९.	**उपदान प्रदान आदेश संख्या**		
	(अ) महाराष्ट्र राज्य	४५६८९	४७४२१
	(ब) केंद्रीय	०	०
	(क) इतर राज्ये	२३	२५
	एकुण संख्या	**४५७१२**	**४७४४६**
१०.	**स्वीकृत अंशराशीकरण प्रदान आदेश संख्या**		
	(अ) महाराष्ट्र राज्य	३२०९४	३४८३१
	(ब) केंद्रीय	०	०
	(क) इतर राज्ये	२१	२३
	एकुण संख्या	**३२११५**	**३४८५४**
११.	**अंशराशीकरण प्रदान (संख्या)**		
	(अ) महाराष्ट्र राज्य	३१३४९	३३६१३
	(ब) केंद्रीय	०	०
	(क) इतर राज्ये	२२	२४
	एकुण संख्या	**३१३७१**	**३३६३७**
१२.	**ठेवी-जमाठेवी**		
	(अ) चलनांची संख्या	२०४१४०	२०४४२४
	(ब) खातेबदल नोंदी संख्या	३११	२८६
	(क) ठेवींची एकुण रक्कम (लाखांत)	१८०४४००	१९६५६७१
१३.	**ठेवींची प्रदाने**		
	(अ) प्रमाणकांची संख्या	३७७३६	३७२५९
	(ब) खातेबदल नोंदी	१९३	१५९
	(क) प्रदानाची एकुण रक्कम (लाखात)	९८६४५७	८०८८२२
१४.	**थकीत धनादेश मेळ**	**०**	**०**
१५.	**मुद्रांक**		
	(अ) मुद्रांक व्यवहार संख्या		
	१) न्यायीक	७००५८	७४३७६

	२) न्यायीकेतर	४६८८२२	५४८७७०
	एकुण	**५३८८८०**	**६२३१४६**
	(ब) मुद्रांक विक्री मुल्य (लाखांत)		
	१) न्यायीक	५१०४८	४९७०७
	२) न्यायीकेतर	२१६८४४	२१८५९०
	एकुण	**२६७८९२**	**२६८२९७**

शासकीय मध्यवर्ती मुद्रणालय, मुंबई